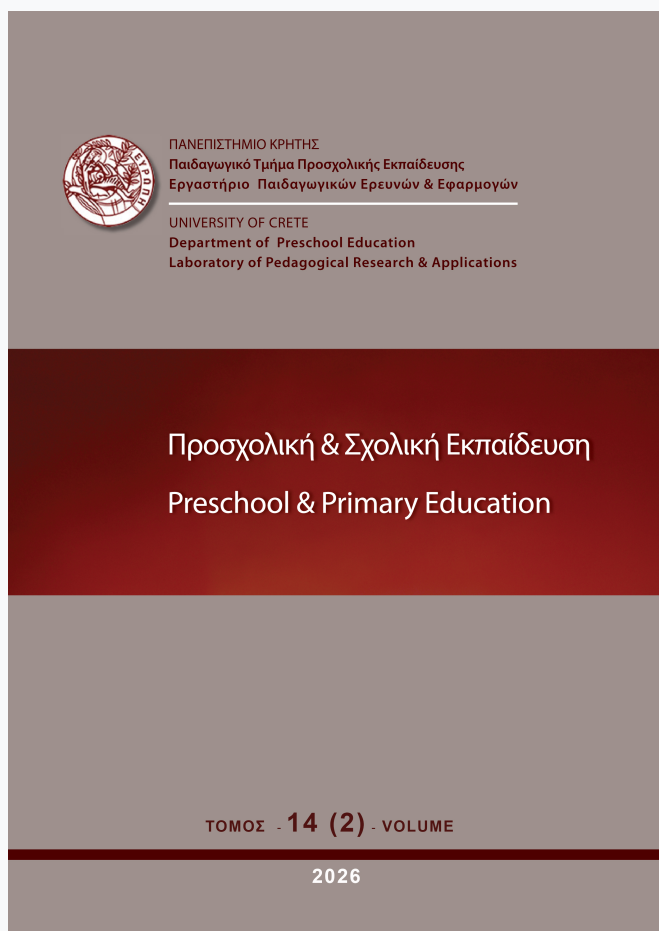

Preschool and Primary Education

Τόμ. 14, Αρ. 2 (2026)

Μάιος 2026

Η διδασκαλία της Αγγλικής στο ελληνικό νηπιαγωγείο: παιγνιώδεις πρακτικές, ψηφιακά εργαλεία και οι πρώτες παιδαγωγικές χρήσεις της Τεχνητής Νοημοσύνης

Ελένη Πουланτζακίδου, Κλεοπάτρα Νικολοπούλου, Δέσποινα Ακριώτου

doi: [10.12681/ppej.42622](https://doi.org/10.12681/ppej.42622)

Copyright © 2026, Κλεοπάτρα (Kleopatra) Νικολοπούλου (Nikoloroulou)

Άδεια χρήσης [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

Βιβλιογραφική αναφορά:

Πουланτζακίδου Ε., Νικολοπούλου Κ., & Ακριώτου Δ. (2026). Η διδασκαλία της Αγγλικής στο ελληνικό νηπιαγωγείο: παιγνιώδεις πρακτικές, ψηφιακά εργαλεία και οι πρώτες παιδαγωγικές χρήσεις της Τεχνητής Νοημοσύνης. *Preschool and Primary Education*, 14(2), 236–256. <https://doi.org/10.12681/ppej.42622>

Η διδασκαλία της Αγγλικής στο ελληνικό νηπιαγωγείο: παιγνιώδεις πρακτικές, ψηφιακά εργαλεία και οι πρώτες παιδαγωγικές χρήσεις της Τεχνητής Νοημοσύνης

Ελένη Πουланτζακίδου
Εθνικό Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών

Κλεοπάτρα Νικολοπούλου
Εθνικό Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών

Δέσποινα Ακριώτου
Εθνικό Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών

Περίληψη. Η διδασκαλία της αγγλικής γλώσσας (ως ξένης γλώσσας) στο νηπιαγωγείο αποτελεί πρόσφατη καινοτομία στην ελληνική εκπαίδευση. Η ενσωμάτωση της ψηφιακής τεχνολογίας (ΤΠΕ) και της Τεχνητής Νοημοσύνης (ΤΝ) σε αυτό το πλαίσιο προσφέρει νέες παιδαγωγικές δυνατότητες αλλά και προκλήσεις. Σκοπός της παρούσας έρευνας ήταν να διερευνήσει τις πρακτικές και τις απόψεις εκπαιδευτικών σχετικά με τη διδασκαλία της αγγλικής γλώσσας στο νηπιαγωγείο, χωρίς και με τη χρήση των ΤΠΕ, καθώς και τον ρόλο της ΤΝ. Η μεθοδολογία περιλάμβανε ημιδομημένες συνεντεύξεις με έξι εκπαιδευτικούς που διδάσκουν αγγλικά σε δημόσια νηπιαγωγεία. Έγινε περιγραφική θεματική ανάλυση των δεδομένων. Τα κύρια ευρήματα έδειξαν ότι οι εκπαιδευτικοί εφαρμόζουν βιωματικές και παιγνιώδεις πρακτικές. Ειδικά τα διαδραστικά παιχνίδια, τα τραγούδια και τα βίντεο αποτελούν προσφιλή και αποτελεσματικά μέσα υποστήριξης της μάθησης, εφόσον εντάσσονται σε παιδαγωγικά κατάλληλο πλαίσιο. Η ανταπόκριση των παιδιών στη διδασκαλία της Αγγλικής, ειδικά με τη χρήση ΤΠΕ, ήταν πολύ θετική (ενθουσιασμός, αυξημένη εμπλοκή και ενεργός συμμετοχή). Παρά τις θετικές στάσεις προς τις ΤΠΕ, η χρήση της ΤΝ εμφανίζεται περιορισμένη, κυρίως λόγω έλλειψης επιμόρφωσης, εξοικείωσης και υλικοτεχνικής υποδομής. Η έρευνα επισημαίνει την παιδαγωγική αξία της ψηφιακής τεχνολογίας, συμπεριλαμβανομένης της ΤΝ, ως υποστηρικτικού εργαλείου στη διδασκαλία της αγγλικής γλώσσας στο νηπιαγωγείο (απαραίτητη προϋπόθεση είναι να χρησιμοποιείται με μέτρο και σε ισορροπία με τις συνήθεις κλασικές δραστηριότητες).

Λέξεις κλειδιά: Νηπιαγωγείο · Αγγλικά · ΤΠΕ · Ψηφιακή τεχνολογία · Τεχνητή Νοημοσύνη · Πρακτικές εκπαιδευτικών · Απόψεις εκπαιδευτικών

Summary. The integration of English language instruction in Greek preschools is a recent development, established through legislation in 2021. This policy aims to offer young children an early, playful, and meaningful exposure to English. Given the growing role of digital tools (ICT) and Artificial Intelligence (AI) in education, their potential in early language learning warrants exploration. Literature suggests that technologies such as interactive media, storytelling apps, and AI-enhanced tools (e.g., chatbots) can enhance

Υπεύθυνος επικοινωνίας: Κλεοπάτρα Νικολοπούλου, Τμήμα Εκπαίδευσης και Αγωγής στην Προσχολική Ηλικία, Εθνικό Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Ναυαρίνου 13Α, 10680, Αθήνα. e-mail: klNIKOLop@ecd.uoa.gr

Ηλεκτρονικός εκδότης: Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης, Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών
URL: <http://ejournals.epublishing.ekt.gr/index.php/education>

phonological awareness, vocabulary development, and engagement. However, research on AI in early English language education remains scarce, especially in the Greek context. The study aimed to explore the practices and perspectives of early childhood educators regarding the teaching of English in preschools, both with and without digital technology, and to investigate their experiences and views on the use of AI in this process. A qualitative research design was employed using semi-structured interviews. The sample comprised six female teachers (five English language teachers and one preschool teacher) working in public preschools across Greece. Data were collected between January and March 2025. The interview questions were designed based on relevant literature and aligned with the research objectives. Thematic content analysis was used for data interpretation. Teachers described a variety of non-digital practices, such as role-play, flashcards, music and movement, storytelling, and arts-based activities, aligned with the national curriculum. These methods were seen as effective, promoting engagement, comprehension, and vocabulary retention. When using digital tools (e.g., YouTube, interactive games, digital songs), teachers reported increased attention, motivation, and participation. However, technology was viewed mainly as a supplementary tool rather than a primary method. Children's responses to English instruction were largely enthusiastic, particularly when activities were multisensory and playful. Digital elements further enhanced engagement, although attention span remained a challenge, requiring frequent activity transitions. Regarding AI, three teachers had used tools such as ChatGPT to plan lessons or suggest materials, while only one had applied it directly in the classroom as a 'digital assistant'. Participants view AI as a promising support for differentiated learning, creativity, and lesson planning. Yet concerns were raised about screen time, the need for balance with traditional teaching, lack of training, equipment limitations, and ethical issues (e.g., data privacy, loss of human interaction). This study highlights the potential of digital technology and AI to enrich early English language learning when used thoughtfully and pedagogically. Multisensory and experiential approaches remain central, with technology serving as an enhancer rather than a replacement. Teachers expressed optimism about AI's future role but emphasized the need for training, infrastructure, and ethical considerations. For meaningful AI integration, educational policies must ensure equal access to resources, professional development, and pedagogical support. Despite its limitations, this research contributes valuable insights into an underexplored area, particularly within the Greek educational context, and invites further empirical exploration.

Keywords: Preschool; English language; ICT; digital technology; Artificial Intelligence; Teacher practices; Teacher perspectives

Εισαγωγή

Η διδασκαλία της αγγλικής γλώσσας στο νηπιαγωγείο αποτελεί μια πρόσφατη αλλά ιδιαίτερα σημαντική εξέλιξη στο πλαίσιο της ελληνικής προσχολικής εκπαίδευσης. Η εισαγωγή θεσμοθετήθηκε με την Υπουργική Απόφαση Φ.80378/ΓΔ4/2021 η οποία όρισε την εισαγωγή της Αγγλικής ως καινοτόμα διδακτική παρέμβαση στο ημερήσιο πρόγραμμα του νηπιαγωγείου. Σκοπός αυτής της εισαγωγής είναι η δημιουργία μιας πρώτης, θετικής, βιωματικής επαφής των παιδιών με τον αγγλικό λόγο (Υ.Α. Φ.80378/ΓΔ4/2021). Το πρόγραμμα «Εισαγωγή της αγγλικής γλώσσας στο Νηπιαγωγείο» (EAN) είναι ένα παιδαγωγικό και μεθοδολογικό πλαίσιο που βασίζεται στις αρχές της μη-τυπικής μάθησης, της ενσωμάτωσης της γλώσσας στην καθημερινή ρουτίνα και της συνεργασίας μεταξύ του/της νηπιαγωγού και του/της εκπαιδευτικού αγγλικής (Υ.Α. Φ.80378/ΓΔ4/2021). Η αγγλική γλώσσα δεν είναι διακριτό γνωστικό αντικείμενο, δεν λειτουργεί αποσπασματικά, αλλά είναι εναρμονισμένη με τον κοινωνικο-παιδαγωγικό προσανατολισμό, τις αρχές και τις μεθόδους του προγράμματος σπουδών της προσχολικής εκπαίδευσης. Επίσης, η συνεργασία νηπιαγωγού και εκπαιδευτικού Αγγλικής αναγνωρίζεται ως θεμελιώδης παράγοντας

επιτυχίας για την εφαρμογή του προγράμματος EAN (Αλεξίου, 2023). Στο καινοτόμο πρόγραμμα EAN δίνεται ιδιαίτερη έμφαση στον σχεδιασμό δραστηριοτήτων που ακολουθούν τις αρχές της ολικής σωματικής αντίδρασης (μουσική, κίνηση και αφήγηση ιστοριών), με χρήση φυσικής κίνησης, οπτικοακουστικού υλικού και εναλλαγής ερεθισμάτων που διατηρούν το ενδιαφέρον των παιδιών (Αλεξίου, 2023). Επίσης, σύμφωνα με τη φιλοσοφία του προγράμματος, δημιουργήθηκαν τα εκπαιδευτικά σενάρια EAN (Αλεξίου & Πεντέρη, 2022), τα οποία συμφωνούν με τα χαρακτηριστικά, τον σκοπό και τον κοινωνικο-παιδαγωγικό ρόλο του νηπιαγωγείου, λαμβάνουν υπόψη τα ιδιαίτερα αναπτυξιακά χαρακτηριστικά των παιδιών της προσχολικής ηλικίας, ενσωματώνουν σύγχρονες εκπαιδευτικές προσεγγίσεις-μεθόδους για την εκμάθηση γλωσσών και αξιοποιούν σύγχρονα ψηφιακά εργαλεία.

Η βιβλιογραφία επισημαίνει τα πολλαπλά οφέλη της πρώιμης γλωσσικής διδασκαλίας (Alexiou, 2020 · Thieme et al., 2022 · Tatzali και Beazidou, 2023). Ευρήματα σχετικά με την εφαρμογή της αγγλικής ως ξένης γλώσσας σε πρώιμο στάδιο στο προσχολικό περιβάλλον περιλαμβάνουν θετικές στάσεις απέναντι στην εκμάθηση γλωσσών, θετική επίδραση στις γνωστικές ικανότητες (π.χ., μνήμη, χωρική ικανότητα και επίλυση προβλημάτων), γλωσσικά οφέλη (π.χ., λεξιλόγιο), κοινωνικο-συναισθηματικά οφέλη (π.χ., αυξημένο κίνητρο και αυτοπεποίθηση) καθώς και διαπολιτισμική συνείδηση (Alexiou, 2020). Παιδιά προσχολικής ηλικίας που συμμετέχουν σε κατάλληλα οργανωμένα προγράμματα ξενόγλωσσας εκπαίδευσης παρουσιάζουν ενισχυμένες μεταγλωσσικές δεξιότητες, αναπτυγμένη γλωσσική επίγνωση και βελτιωμένες γνωστικές λειτουργίες, όπως ευελιξία σκέψης και λειτουργική μνήμη (Thieme et al., 2022). Κατά τον Meisel (2009), η πρώιμη έκθεση σε ξένη γλώσσα διευκολύνει την παράλληλη ανάπτυξη των γλωσσικών συστημάτων, με τρόπο που μοιάζει με την απόκτηση της μητρικής (π.χ. ευαισθησία στον ήχο και η αυθόρμητη χρήση της γλώσσας). Πέρα από τα γλωσσικά και γνωστικά οφέλη, η πρώιμη επαφή των παιδιών με μια ξένη γλώσσα συμβάλλει ουσιαστικά και στην ανάπτυξη κοινωνικών και διαπολιτισμικών δεξιοτήτων. Όπως επισημαίνουν οι Tatzali και Beazidou (2023), η αλληλεπίδραση με διαφορετικά γλωσσικά και πολιτισμικά στοιχεία ενισχύει από νωρίς την αποδοχή της ετερότητας, την ανοιχτότητα και την ενσυναίσθηση. Ο ρόλος των εκπαιδευτικών είναι σημαντικός, δεν περιορίζεται στη μετάδοση γλωσσικών δομών, αλλά επεκτείνεται στη διαμόρφωση ενός περιβάλλοντος συναισθηματικής ασφάλειας, αλληλεπίδρασης και ενεργητικής συμμετοχής (Garton & Copland, 2019 · Αλεξίου, 2023).

Παράλληλα, οι Τεχνολογίες της Πληροφορίας και των Επικοινωνιών (ΤΠΕ), όπως και γλώσσα, έχουν ρόλο-κλειδί στο Πρόγραμμα Σπουδών για την προσχολική εκπαίδευση (Πεντέρη κ.ά., 2022) και αποτελούν τη βάση για όλα τα Θεματικά Πεδία. Η Θεματική Ενότητα ΤΠΕ δίνει έμφαση στην ανάπτυξη ικανοτήτων που αφορούν την εξοικείωση των παιδιών με τη χρήση ψηφιακών περιβαλλόντων και την ανάπτυξη δεξιοτήτων διαχείρισης της πληροφορίας για την κάλυψη διαφορετικών επικοινωνιακών αναγκών. Για παράδειγμα, η χρήση κατάλληλων εργαλείων και μέσων για δημιουργική έκφραση και επικοινωνία νοημάτων αποτελεί δεξιότητα που αναμένεται να αναπτυχθεί στο πλαίσιο αξιοποίησης των ΤΠΕ. Στην προσχολική εκπαίδευση, όπου η διδασκαλία είναι κυρίως βιωματική, η ενσωμάτωση της τεχνολογίας πρέπει να είναι δημιουργική, διαθεματική και προσαρμοσμένη στην αναπτυξιακή φάση των παιδιών (Νικολοπούλου, 2009). Η αξιοποίηση ψηφιακών εργαλείων στο νηπιαγωγείο, όπως οι φορητές συσκευές, τα εκπαιδευτικά λογισμικά και οι διαδραστικές εφαρμογές, έχει συσχετιστεί με την ενίσχυση της συγκέντρωσης, της φωνολογικής ενημερότητας και της συνεργατικής μάθησης, όταν αυτά εντάσσονται σε οργανωμένα παιδαγωγικά πλαίσια (Νικολοπούλου, 2009). Η χρήση εργαλείων, όπως διαδραστικοί πίνακες, εφαρμογές σε τάμπλετ, ρομποτάκια τύπου BeeBot, και παιδαγωγικά βίντεο, μπορεί να ενισχύσει την ενεργητική συμμετοχή των παιδιών και την ψηφιακή εγγραμματοσύνη ήδη από την προσχολική ηλικία (Uralova, 2021) ενώ συχνά συνδέεται με την παιγνιώδη μάθηση (Δημάκα, 2025). Η τεχνητή νοημοσύνη (TN), ως ειδική κατηγορία

ψηφιακών τεχνολογιών που παράγουν ή προσαρμόζουν περιεχόμενο σε πραγματικό χρόνο, αρχίζει να απασχολεί και την προσχολική εκπαίδευση. Για παράδειγμα, τα κοινωνικά ρομπότ σχετίζονται με την ΤΝ λόγω της ικανότητάς τους να λειτουργούν ως έξυπνοι δάσκαλοι που μοιάζουν με ανθρώπους, προσφέροντας εξατομικευμένες μαθησιακές εμπειρίες, με τη δυνατότητα να βελτιώσουν την εμπλοκή/κίνητρο των παιδιών (Lampropoulos & Paradakis, 2025).

Σκοπός αυτής της εργασίας είναι να διερευνήσει τις πρακτικές και τις απόψεις εκπαιδευτικών προσχολικής αγωγής σχετικά με τη διδασκαλία της αγγλικής γλώσσας στο νηπιαγωγείο και τον ρόλο της τεχνολογίας και της ΤΝ σε αυτή τη διαδικασία, με στόχο να αναδειχθούν τόσο οι ευκαιρίες όσο και οι δυσκολίες που προκύπτουν στην πράξη.

Θεωρητικό Πλαίσιο

ΤΠΕ και αγγλικά ως ξένη γλώσσα στο νηπιαγωγείο

Οι ΤΠΕ (ή ψηφιακή τεχνολογία) προσφέρουν ευκαιρίες για αυθεντική γλωσσική έκθεση, αλληλεπιδραστικές δραστηριότητες και ενίσχυση του προφορικού λόγου, συμβάλλοντας σημαντικά στην εκμάθηση της αγγλικής ως ξένης γλώσσας (Stevanović et al. 2022). Σύμφωνα με την Uralova (2021), τα πολυμέσα, όπως τα διαδραστικά παραμύθια, τα βίντεο και τα τραγούδια, δημιουργούν ένα πλούσιο μαθησιακό περιβάλλον που υποστηρίζει την κατανόηση, την προφορά και την ενεργή συμμετοχή των παιδιών. Οι Agudo et al. (2015) επιβεβαιώνουν ότι η χρήση διαδραστικών εργαλείων (quiz, οπτικοακουστικές ιστορίες, ερωτήσεις αντιστοίχισης κ.ά.) συμβάλλει στη σταδιακή οικοδόμηση λεξιλογίου, την εξοικείωση με εκφράσεις καθημερινής χρήσης και την ανάπτυξη βασικών δεξιοτήτων ακουστικής κατανόησης. Η διαμεσολάβηση των ΤΠΕ στη διδασκαλία της Αγγλικών ως ξένης γλώσσας στο νηπιαγωγείο μπορεί να διευκολύνει την ανάπτυξη δεξιοτήτων, όπως γλωσσικών, αντιστοίχισης λέξης-ήχου, ομιλίας, λεξιλογίου, πρώιμων δεξιοτήτων ανάγνωσης και γραφής (Nikolopoulou et al., 2019). Οι Korosidou και Griva (2021) χρησιμοποίησαν μια καινοτόμα παρέμβαση διδασκαλίας της αγγλικής γλώσσας σε ψηφιακό περιβάλλον (παιχνίδι ρόλων, διαδραστικές αφηγήσεις και ηχητικά κείμενα) και έδειξαν ότι τα παιδιά εμφάνισαν αυξημένη συγκέντρωση, βελτίωση στη φωνολογική επίγνωση και ενίσχυση της προφοράς, ενώ ταυτόχρονα ανέπτυξαν βασικό λεξιλόγιο με αυθορμητισμό και ενθουσιασμό. Οι συγγραφείς υπογραμμίζουν τον υποστηρικτικό ρόλο της τεχνολογίας για τον εκπαιδευτικό, ο οποίος μπορεί να προσαρμόζει το περιεχόμενο και να διατηρεί υψηλό επίπεδο συμμετοχής των μαθητών. Η μελέτη των Jayanthi και Kumar (2016) ενισχύει περαιτέρω την κατανόηση του ρόλου των ΤΠΕ στη διδασκαλία των Αγγλικών ως ξένης γλώσσας, επισημαίνοντας ότι η χρήση ψηφιακών εργαλείων ενισχύει την αυθεντικότητα, την αυτονομία και τη θετική στάση των μαθητών, καθώς και την αποτελεσματικότητα της διδακτικής πράξης.

Τεχνητή Νοημοσύνη στην προσχολική εκπαίδευση

Η αξιοποίηση της ΤΝ στην προσχολική εκπαίδευση, αν και ακόμα περιορισμένη, παρουσιάζει αυξητική τάση και αξιοσημείωτες δυνατότητες. Όπως αναφέρει ο Λαός (2025), ορισμένα εργαλεία ΤΝ, όπως τα Animated Drawings, που ζωντανεύουν τις ζωγραφιές των παιδιών, ο Bing Image Creator για δημιουργία εικόνων, το Suno AI για μουσική παραγωγή και το Vidnoz AI για τη δημιουργία βίντεο με avatars, μπορούν να ενισχύσουν τη φαντασία, τη δημιουργικότητα και την πολυαισθητηριακή προσέγγιση στη μάθηση (Berson et al., 2025 · Yang et al., 2024). Αυτή η προσέγγιση ευθυγραμμίζεται με θεωρίες όπως αυτή της Ζώνης Επικείμενης Ανάπτυξης του Vygotsky, σύμφωνα με την οποία η ΤΝ μπορεί να λειτουργήσει ως 'τεχνολογική σκαλωσιά', υποστηρίζοντας την ανάπτυξη των παιδιών μέσα από στοχευμένα ερεθίσματα και προσαρμοσμένες δραστηριότητες (Plyasova, 2025). Σύμφωνα με

τη βιβλιογραφία (Su & Yang, 2022 · Chen, 2024 · Luo et al., 2024 · Uğraş et al., 2025 · Cheah et al., 2025), τα εν δυνάμει πλεονεκτήματα της τεχνητής νοημοσύνης στην προσχολική εκπαίδευση περιλαμβάνουν εξατομικευμένη μάθηση, προσαρμοσμένες μαθησιακές δραστηριότητες βασισμένες στον ρυθμό, τα ενδιαφέροντα και το αναπτυξιακό στάδιο κάθε παιδιού (π.χ. δραστηριότητες/παιχνίδια κατάλληλα για το επίπεδο δεξιοτήτων κάθε παιδιού), εξατομικευμένα μαθήματα γλώσσας που βοηθούν στην εκμάθηση λεξιλογίου, καθώς και παροχή παιγνιώδους μάθησης και ασφαλών περιβαλλόντων πειραματισμού (π.χ. παιχνίδια που δημιουργούνται από ΤΝ και διευκολύνουν την εμπλοκή των παιδιών). Επίσης, αναδύονται παιδαγωγικές δυνατότητες για τη δημιουργία συμπεριληπτικών μαθησιακών εμπειριών στο πλαίσιο του προγράμματος σπουδών προσχολικής εκπαίδευσης (Katsamproxaki-Hodgetts et al., 2025). Το εργαλείο ChatGPT μπορεί να αξιοποιηθεί και στην προσχολική εκπαίδευση, μπορεί, για παράδειγμα, να προσφέρει υποστήριξη εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων (σχεδιασμό σχεδίων μαθήματος και διαμεσολαβήσεων), καθώς και παροχή διαφορετικών εκπαιδευτικών προσεγγίσεων-στρατηγικών (πχ., στρατηγικών που δίνουν έμφαση στις κοινωνικές δεξιότητες των μικρών παιδιών και στην ενσωμάτωση των ΤΠΕ) (Nikolopoulou, 2024).

Παρά τα οφέλη της, η ενσωμάτωση της ΤΝ στην εκπαίδευση, και ιδιαίτερα στην προσχολική ηλικία, συνοδεύεται από σημαντικές ηθικές και παιδαγωγικές προκλήσεις. Ένα βασικό ζήτημα αφορά την προστασία της ιδιωτικότητας των παιδιών, καθώς πολλές εφαρμογές συλλέγουν δεδομένα χωρίς διαφάνεια και επαρκείς μηχανισμούς ελέγχου (Wiese et al., 2025). Επιπλέον, η αυξανόμενη χρήση της ΤΝ ενδέχεται να μειώσει την ανθρώπινη επαφή, οδηγώντας σε αποπροσωποποίηση και εξάρτηση από την τεχνολογία, γεγονός που έρχεται σε αντίθεση με τις ανάγκες κοινωνικής και συναισθηματικής ανάπτυξης των παιδιών (Su & Yang, 2022 · Luo et al., 2024). Ένα άλλο πρόβλημα είναι οι ανισότητες στην πρόσβαση σε εξοπλισμό και σύνδεση στο διαδίκτυο, που μπορεί να εντείνουν τις κοινωνικές και μορφωτικές ανισότητες μεταξύ παιδιών διαφορετικών περιοχών ή κοινωνικοοικονομικού υποβάθρου (Blanuša Trošelj et al., 2024). Οι Berson et al. (2025) επισημαίνουν την ανάγκη για υπεύθυνη και ηθική καινοτομία, με επίκεντρο την προστασία των παιδιών και τη στήριξη του παιδαγωγικού έργου.

Οι Uğraş et al. (2025) έδειξαν ότι η ενσωμάτωση του ChatGPT στην εκπαίδευση STEM στην προσχολική ηλικία διευκόλυνε την εκπαιδευτική διαδικασία, προσφέροντας στους εκπαιδευτικούς μεγαλύτερη ευελιξία στον σχεδιασμό και προωθώντας την ισότητα μεταξύ των παιδιών. Τα οφέλη, σύμφωνα με τους εκπαιδευτικούς, αφορούν τη δυνατότητα του ChatGPT να δημιουργεί σχέδια μαθήματος (εξοικονομώντας χρόνο στον σχεδιασμό), να δίνει άμεση ανατροφοδότηση και εξατομικευμένες προτάσεις περιεχομένου, ενθαρρύνοντας τη δημιουργικότητα και ενισχύοντας το κίνητρο στα παιδιά. Παράλληλα, οι προκλήσεις περιλαμβάνουν τεχνικά ζητήματα, δυσκολίες που σχετίζονται με τους μαθητές και την ανάγκη για γνώση θεμάτων ασφάλειας.

Ένας λόγος για τον οποίο πολλοί εκπαιδευτικοί προσχολικής ηλικίας έχουν ουδέτερες/αρνητικές απόψεις για τη χρήση της ΤΝ είναι επειδή νιώθουν ότι δεν έχουν την κατάλληλη επιμόρφωση για να μπορούν να τη χρησιμοποιούν με αυτοπεποίθηση στις τάξεις τους (Jambunathan, 2025).

Τεχνητή Νοημοσύνη και Αγγλικά (ως ξένη γλώσσα) στις μικρές ηλικίες

Η αξιοποίηση της ΤΝ στη διδασκαλία ξένων γλωσσών έχει προσφέρει νέες προοπτικές μάθησης, ιδιαίτερα για παιδιά μικρής ηλικίας. Εργαλεία όπως τα chatbots, τα ψηφιακά avatars, τα διαδραστικά και προσαρμοσμένα quiz καθώς και τα συστήματα φωνητικής αναγνώρισης δημιουργούν συνθήκες εξατομικευμένης και διαδραστικής μάθησης (Yang et al., 2024 · Piyasova, 2025). Σύμφωνα με τους Yang et al. (2024), η χρήση ενσωματωμένης ΤΝ ενίσχυσε την ενσώματη μάθηση και τη συμμετοχή παιδιών προσχολικής ηλικίας,

βελτιώνοντας παράλληλα την κατανόηση της αγγλικής γλώσσας. Επιπλέον, η μελέτη της Piyasova (2025) επισημαίνει ότι παιδιά ηλικίας 8–10 ετών παρουσίασαν σημαντική βελτίωση στο λεξιλόγιο και την ευφράδεια μέσω εργαλείων όπως τα Lingokids και Google Read Along. Αντίστοιχα, η Zhang (2025) αναδεικνύει τη συμβολή της ΤΝ στη γεφύρωση γνωστικών κενών στην ξένη γλώσσα. Μέσω αυτών των τεχνολογιών, επιτυγχάνεται προσαρμογή της μαθησιακής διαδικασίας στις ανάγκες κάθε παιδιού, με παροχή άμεσης ανατροφοδότησης, παιχνιδιών και ασκήσεων που εξελίσσονται ανάλογα με την πρόοδο και τις δυσκολίες του μαθητή. Έτσι, η ΤΝ λειτουργεί ως εργαλείο ενίσχυσης του παιδαγωγικού έργου, επιτρέποντας στην εκπαιδευτικό να επικεντρωθεί στην υποστήριξη της ανθρώπινης διάστασης της μάθησης (Lesia et al., 2022). Ο Georgiou (2025), στην Κύπρο, διερεύνησε τη χρήση της ΤΝ στη διδασκαλία της προφοράς και τις απόψεις εκπαιδευτικών της αγγλικής ως ξένης γλώσσας (συμμετείχαν και εκπαιδευτικοί που δίδασκαν στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση). Οι εκπαιδευτικοί, εν γένει, συμφωνούσαν με την αποτελεσματικότητα της ΤΝ, ενώ όσοι είχαν λάβει επιμόρφωση εξέφρασαν λιγότερους προβληματισμούς (για προσωπικά δεδομένα, αξιοπιστία πληροφορίας, κ.λπ.).

Από τη βιβλιογραφική επισκόπηση φαίνεται ότι, ενώ υπάρχουν κάποιες έρευνες για την ΤΝ στην προσχολική εκπαίδευση (π.χ. Yang et al., 2024 · Berson et al., 2025 · Λαός, 2025), ο αριθμός των ερευνών σχετικά με την ΤΝ στο μάθημα των Αγγλικών ως ξένης γλώσσας στην προσχολική/πρωτοβάθμια εκπαίδευση είναι πολύ μικρός (π.χ., Piyasova, 2025). Επίσης, οι έρευνες προέρχονται κυρίως από το εξωτερικό. Ως συνέπεια, η παρούσα έρευνα έχει σκοπό να εμπλουτίσει τα εμπειρικά δεδομένα με αποτελέσματα από τον χώρο της Ελλάδας.

Μεθοδολογία

Ερευνητικοί στόχοι

1. Να διερευνηθούν οι εκπαιδευτικές πρακτικές (δραστηριότητες, κ.λπ.) στη διδασκαλία Αγγλικών ως ξένης γλώσσας στο νηπιαγωγείο χωρίς και με τη χρήση ψηφιακής τεχνολογίας.
2. Να διερευνηθούν οι απόψεις των εκπαιδευτικών σχετικά με τις υποδομές για χρήση ΤΠΕ και την υποστήριξη για επιμόρφωση.
3. Να καταγραφεί η ανταπόκριση - συμμετοχή των παιδιών στη διδασκαλία της αγγλικής γλώσσας στο νηπιαγωγείο (ειδικά σε δραστηριότητες που περιλαμβάνουν χρήση ψηφιακής τεχνολογίας), σύμφωνα με τις απόψεις των εκπαιδευτικών.
4. Να αποτυπωθούν οι απόψεις, οι εμπειρίες και οι προβληματισμοί των εκπαιδευτικών σχετικά με τη χρήση εφαρμογών Τεχνητής Νοημοσύνης στην πρώιμη γλωσσική εκπαίδευση, καθώς και οι προσδοκίες τους για τον ρόλο της στο μέλλον της διδασκαλίας της αγγλικής γλώσσας.

Δείγμα

Το δείγμα αποτέλεσαν 6 εκπαιδευτικοί, όλες γυναίκες, που διδάσκουν Αγγλικά σε δημόσια νηπιαγωγεία σε αστικά κέντρα της Ελλάδας (Αθήνα, Θεσσαλονίκη). Η επιλογή των εκπαιδευτικών έγινε με κριτήριο την ευκολία πρόσβασης και τη διαθεσιμότητά τους να συμμετάσχουν στην έρευνα. Ο Πίνακας 1 δείχνει τα δημογραφικά χαρακτηριστικά των εκπαιδευτικών (ειδικότητα, έτη διδακτικής υπηρεσίας, έτη διδασκαλίας Αγγλικών, ηλικία, χρονικό διάστημα χρήσης ΤΠΕ στην τάξη, επιμόρφωση στις ΤΠΕ) και τις ηλικίες των παιδιών στα οποία διδάσκουν. Όσον αφορά την εμπειρία των εκπαιδευτικών με κάποιο εργαλείο/εφαρμογή ΤΝ, το μισό δείγμα δήλωσε ότι δεν έχει καμία εμπειρία χρήσης, ενώ το άλλο μισό έχει χρησιμοποιήσει το ChatGPT για σχεδιασμό δραστηριοτήτων, ενώ μόνο μία

εκπαιδευτικός το έχει χρησιμοποιήσει μέσα στην τάξη (η εμπειρία συζητείται στην ενότητα αποτελεσμάτων-συζήτησης μαζί με σχετικά αποσπάσματα από τις συνεντεύξεις).

Πίνακας 1 Δημογραφικά χαρακτηριστικά των εκπαιδευτικών

Κωδικός εκπ/κών	Ειδικότητα	Έτη διδ/κής εμπειρίας (έτη διδ/λίας Αγγλικών)	Ηλικία εκπ/κών	Έτη χρήσης ΤΠΕ στην τάξη	Επιμόρφωση στις ΤΠΕ	Ηλικίες παιδιών
Εκπ.-1	Αγγλικής (φιλολογίας)	1-10 (1-4)	25-30	1-4	Α' επίπεδο	4-6
Εκπ.-2	Αγγλικής	1-10 (5-10)	36-40	5-10	Α' επίπεδο	4-5
Εκπ.-3	Νηπιαγωγός (επάρκεια στα Αγγλικά)	1-10 (1-4)	25-30	1-4	σεμινάριο	3+ έως 8
Εκπ.-4	Αγγλικής	1-10 (1-4)	36-40	1-4	καμία	4-5
Εκπ.-5	Αγγλικής	1-10 (1-4)	>41	1-4	καμία	4-5
Εκπ.-6	Αγγλικής	11-15 (1-4)	36-40	5-10	Β' επίπεδο	4-5

Διαδικασία και ερευνητικό εργαλείο

Τα δεδομένα της έρευνας συλλέχθηκαν μέσω ημιδομημένων συνεντεύξεων με τις εκπαιδευτικούς, μεταξύ Ιανουαρίου και Μαρτίου 2025. Οι συνεντεύξεις αποτελούν μία κοινά αναγνωρισμένη μορφή της ποιοτικής ερευνητικής μεθόδου, καθώς δίνεται η δυνατότητα διερεύνησης απόψεων/πρακτικών/εμπειριών. Η συμμετοχή των εκπαιδευτικών ήταν εθελοντική και λήφθηκαν υπόψη ζητήματα ηθικής δεοντολογίας. Οι συμμετέχουσες έλαβαν τη διαβεβαίωση ότι τα σχόλια και η συμβολή τους παραμένουν ανώνυμα. Η καταγραφή των συνεντεύξεων έγινε με μαγνητοφώνηση. Η εργασία αυτή πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο μιας πτυχιακής εργασίας σε Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών.

Ο σχεδιασμός των αξόνων/ερωτήσεων των συνεντεύξεων (βλ. Παράρτημα) έγινε λαμβανομένης υπόψη της σχετικής βιβλιογραφίας. Οι ερωτήσεις της συνέντευξης (E1-E10) ήταν σε συμφωνία με τους ερευνητικούς στόχους της εργασίας. Συγκεκριμένα, για τη διερεύνηση του πρώτου ερευνητικού στόχου χρησιμοποιήθηκαν οι ερωτήσεις E1, E2 και E3. Ο δεύτερος ερευνητικός στόχος διερευνήθηκε μέσω της E4, ο τρίτος μέσω των E5, E6, και ο τελευταίος στόχος μέσω των ερωτήσεων E7-E10. Κάθε συνέντευξη διήρκεσε περίπου 35 λεπτά. Οι συνεντεύξεις πραγματοποιήθηκαν είτε διαδικτυακά είτε διά ζώσης, σε ημέρα και ώρα που εξυπηρετούσε τις συμμετέχουσες, ώστε να μην παρεμποδίζονται τα εκπαιδευτικά τους καθήκοντα.

Ανάλυση δεδομένων

Χρησιμοποιήθηκε θεματική ανάλυση περιεχομένου (Creswell, 2012) και οι κωδικοί για την ανάλυση δεδομένων ήταν περιγραφικοί. Κατά τη διαδικασία κωδικοποίησης, τα μοτίβα των απαντήσεων αξιοποιήθηκαν για την ανάπτυξη θεματικών κατηγοριών, οι οποίες διαμορφώθηκαν σύμφωνα με τη συνάφειά τους προς τα ερευνητικά ερωτήματα. Οι

απαντήσεις ομαδοποιήθηκαν ανάλογα με τη σχέση τους με τα ερευνητικά ερωτήματα. Η ανωνυμία επιβεβαιώθηκε, ώστε να εξαλειφθούν πιθανές αναληθείς απαντήσεις.

Αποτελέσματα και Συζήτηση

Πρακτικές στη διδασκαλία των Αγγλικών ως ξένης γλώσσας στο νηπιαγωγείο χωρίς τη χρήση ψηφιακής τεχνολογίας

Ο Πίνακας 2 δείχνει τις δραστηριότητες στη διδασκαλία των Αγγλικών χωρίς τη χρήση ΤΠΕ, όπως αναφέρθηκαν από τις συμμετέχουσες. Αναδεικνύεται ένα ευρύ φάσμα δραστηριοτήτων για τη διδασκαλία της αγγλικής γλώσσας στο νηπιαγωγείο χωρίς τη χρήση της τεχνολογίας. Συγκεκριμένα, το παιχνίδι ρόλων και το θεατρικό παιχνίδι είναι οι δραστηριότητες που αναφέρονται συχνότερα (5 αναφορές). Οι δραστηριότητες αυτές αξιοποιούνται τόσο για την εξάσκηση του λεξιλογίου όσο και για την καλλιέργεια της προφορικής έκφρασης των παιδιών, μέσα από σενάρια που ενσωματώνουν το καθημερινό λεξιλόγιο. Χαρακτηριστικό είναι το παράδειγμα της Εκπ-1, η οποία ανέφερε: «Έκοβε την ντοματούλα... την έβαζαν στο κατσαρολάκι, ανακάτευαν και στο τέλος γινόntonουσαν και κριτές», τονίζοντας τον ρόλο της δραματοποίησης στην κατανόηση των εννοιών. Παράλληλα, παρατηρείται εκτεταμένη χρήση υλικών, με τα flashcards να εμφανίζονται ως το βασικότερο υποστηρικτικό εργαλείο λεξιλογίου και μνήμης. Πέντε από τις έξι εκπαιδευτικούς τα αξιοποιούν σε δραστηριότητες αντιστοίχισης, παιχνιδιών μνήμης ή ακουστικής κατανόησης.

Πίνακας 2 Δραστηριότητες στη διδασκαλία Αγγλικών χωρίς τη χρήση ΤΠΕ

Δραστηριότητα / Κατηγορία (με παραδείγματα)	Αριθμός Αναφορών
Παιχνίδια ρόλων / Θεατρικό παιχνίδι (roleplay, supermarket, κουκλοθέατρο, θεατρικό παιχνίδι)	5
Παιχνίδια λεξιλογίου / Flashcards / Παιχνίδια μνήμης (flashcards, παιχνίδια αντιστοίχισης, μνήμης)	5
Αφήγηση ιστοριών / Storytelling (παραμυθάκια, ιστορίες, σειροθέτηση εικόνων)	3
Καλλιτεχνικές δραστηριότητες (ζωγραφική, χειροτεχνίες, posters, listening and coloring)	3
Ομαδικά / Επιτραπέζια Παιχνίδια (μουσικές καρτέκλες, bingo λέξεων, παιχνίδια ομάδων)	3
Φύλλα εργασίας / Guided Listening (ασκήσεις κατανόησης, listening tasks, αντιστοιχίσεις)	3
Παιχνίδια με φυσικά υλικά / Πειράματα (κουζινικά, πείραμα με χαρτοπετσέτες και νερό)	2

Οι μουσικοκινητικές δραστηριότητες και οι δραστηριότητες τύπου Total Physical Response (Ολική Σωματική Αντίδραση) εμφανίζονται σε τρεις από τις έξι απαντήσεις. Οι συγκεκριμένες πρακτικές αξιοποιούνται με στόχο τη σύνδεση της λέξης με την κίνηση και το σώμα, ενώ ενισχύουν τη συμμετοχή των παιδιών με φυσικό και βιωματικό τρόπο. Η Εκπ-6 αναφέρει χαρακτηριστικά: «Τραγουδάμε πολλά τραγούδια με κινήσεις, όπως το Head, Shoulders, Knees and Toes, που βοηθάει να μάθουν λεξιλόγιο μέσα από το σώμα τους». Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει η ενσωμάτωση δημιουργικών και καλλιτεχνικών δραστηριοτήτων, όπως η ζωγραφική, οι χειροτεχνίες και οι ομαδικές κατασκευές. Τρεις από τις συμμετέχουσες επιλέγουν να εντάξουν τέτοιες δραστηριότητες, που λειτουργούν υποστηρικτικά στο λεξιλόγιο, την κατανόηση και την έκφραση των παιδιών. Επιπλέον, κάποιες από αυτές τις

δραστηριότητες συνδέονται και με listening tasks, κάτι που αναφέρεται ρητά από την Εκπ-5: «Τους λέω τη λέξη και εκείνα πρέπει να τη χρωματίσουν σωστά». Η χρήση φυσικών υλικών ή πειραμάτων αποτελεί τη λιγότερο συχνή επιλογή, καθώς αναφέρθηκε μόνον από δύο εκπαιδευτικούς. Η συγκεκριμένη διαπίστωση ίσως να συνδέεται με πρακτικές δυσκολίες που ενδέχεται να συναντούν οι εκπαιδευτικοί σε σχέση με την προετοιμασία και την οργάνωση τέτοιων δραστηριοτήτων. Οι διδακτικές πρακτικές ευθυγραμμίζονται σε μεγάλο βαθμό με το παιδαγωγικό πλαίσιο του προγράμματος EAN, καθώς αξιοποιούν βιωματικές, παιγνιώδεις και δημιουργικές δραστηριότητες, όπως θεατρικό παιχνίδι, μουσικοκινητικές ασκήσεις και οπτικοακουστικό υλικό (Αλεξίου, 2023). Επίσης, το πρόγραμμα σπουδών για την προσχολική εκπαίδευση αναφέρει ότι η παιγνιώδης μάθηση μπορεί να πραγματοποιηθεί μέσω κίνησης, η οποία υπάρχει πολλές φορές σε μια δραστηριότητα με παιγνιώδη διάθεση (Πεντέρη κ.ά., 2022).

Πρακτικές στη διδασκαλία των Αγγλικών ως ξένης γλώσσας στο νηπιαγωγείο με τη χρήση ψηφιακής τεχνολογίας

Ο Πίνακας 3 δείχνει δραστηριότητες στη διδασκαλία των Αγγλικών με τη χρήση της ψηφιακής τεχνολογίας (ΤΠΕ). Τα διαδραστικά παιχνίδια ή/και οι παιγνιώδεις εφαρμογές (π.χ. αντιστοίχιση λεξιλογίου, quiz, memory games, click and learn) αναφέρθηκαν από όλες τις εκπαιδευτικούς (6 αναφορές), γεγονός που υποδεικνύει την ευρεία αποδοχή και εφαρμογή τους στην καθημερινή διδακτική πρακτική. Οι εφαρμογές αυτές είναι σε συμφωνία με αυτές που αναφέρονται στη σχετική βιβλιογραφία για την ανάπτυξη του ψηφιακού εγγραμματισμού στις μικρές ηλικίες (π.χ., Uralova, 2021 · Korosidou & Griva, 2021 · Δημάκα, 2025). Τα παιχνίδια αντιστοίχισης, τα memory games και τα quiz λεξιλογίου συμβάλλουν στην ανάπτυξη του λεξιλογίου και της ακουστικής κατανόησης, ενώ παράλληλα διατηρούν τον παιγνιώδη χαρακτήρα της μάθησης, ιδιαίτερα σημαντικό χαρακτηριστικό για την προσχολική ηλικία (Neuman & Roskos, 1992 · Agudo et al., 2015). Επιπρόσθετα, οι ψηφιακές πλατφόρμες χρησιμοποιούνται ευρέως για την προβολή τραγουδιών με κινούμενα σχέδια, όπως φαίνεται από τις αναφορές στο Super Simple Songs, ενισχύοντας έτσι τη μουσικοκινητική διάσταση της μάθησης. Οι εκπαιδευτικοί φαίνεται να επιλέγουν τέτοιες δραστηριότητες ώστε να συνδέσουν τη γλώσσα με το τραγούδι, την εικόνα και την κίνηση, προσφέροντας στα παιδιά ευκαιρίες βιωματικής εμπλοκής και ολικής σωματικής αντίδρασης. Όπως αναφέρει χαρακτηριστικά η Εκπ-6: «Το Super Simple Songs, που έχει τραγουδάκια με κινούμενα σχέδια που τα παιδιά μπορούν να ακολουθήσουν με κινήσεις...συνδέουν λέξεις με εικόνες και δράσεις». Η θετική συμβολή μαθησιακών δραστηριοτήτων με κίνηση και αντιστοιχίες έχει επισημανθεί στη σχετική βιβλιογραφία (Αλεξίου & Πεντέρη, 2022 · Nikolopoulou et al., 2019). Τα παραμύθια μέσω βίντεο, κυρίως από την πλατφόρμα YouTube, εμφανίζονται επίσης ως διαδεδομένο εργαλείο. Οι εκπαιδευτικοί τα χρησιμοποιούν τόσο για την καλλιέργεια της ακουστικής κατανόησης όσο και για πρακτικούς λόγους, όπως η οικονομία πόρων, όπως φαίνεται από την απάντηση της Εκπ-1: «Αυτό κυρίως για οικονομικούς λόγους, γιατί θέλω να τους δείξω πολλές ιστορίες...». Η χρήση ψηφιακής αφήγησης στη διδασκαλία, ακόμα και με απλή προβολή ιστοριών, έχει συσχετιστεί με αυξημένα κίνητρα μάθησης, εμπλοκής και ενίσχυσης πολλαπλών μορφών εγγραμματισμού (Ψώμος & Κορδάκη, 2016). Η ψηφιακή τεχνολογία φαίνεται να χρησιμοποιείται περισσότερο ως εργαλείο ενίσχυσης της διδασκαλίας, όπως, για παράδειγμα, παρατήρησε η Εκπ-6: «Δεν είναι η κύρια μας μέθοδος, αλλά λειτουργεί σαν ενίσχυση». Ο ρόλος των ΤΠΕ ως υποστηρικτικών εργαλείων διερεύνησης, ανακάλυψης και επίλυσης προβλημάτων, αναφέρεται και στο πρόγραμμα σπουδών για την προσχολική εκπαίδευση (Πεντέρη κ.ά., 2022).

Αναφορικά με τις ψηφιακές εφαρμογές που χρησιμοποιούνται στη διδασκαλία Αγγλικών στο νηπιαγωγείο, όλες οι συμμετέχουσες ανέφεραν το YouTube, το οποίο αξιοποιείται για την παρουσίαση τραγουδιών, παραμυθιών, quizzes και εκπαιδευτικών

βίντεο που συνδέονται με θεματικές νηπιαγωγείου. Άλλες εφαρμογές ΤΠΕ που αναφέρθηκαν από μία φορά η κάθε μία είναι: VR-style παιχνίδια / Προσομιώσεις, Ρομποτάκι Beebot (παιχνίδια κατευθύνσεων, ρομποτικής), Kahoot (διαδραστικά quiz), Twinkl (εκπαιδευτικό υλικό, διαδραστικές ασκήσεις), Wordwall (παιχνίδια λεξιλογίου, quizzes, αντιστοιχίσεις), H5P (δημιουργία διαδραστικού περιεχομένου), και PowerPoint (παρουσιάσεις, επανάληψη λεξιλογίου με εικόνες και ήχους).

Πίνακας 3 Δραστηριότητες στη διδασκαλία Αγγλικών με χρήση ΤΠΕ

Δραστηριότητα / Κατηγορία (με παραδείγματα)	Αριθμός αναφορών
Διαδραστικά παιχνίδια / Παιγνιώδεις εφαρμογές (π.χ. αντιστοίχιση λεξιλογίου, quiz, memory games, click and learn)	6
Ψηφιακά τραγούδια με κίνηση (μέσω εφαρμογών, βίντεο, YouTube)	5
Παραμύθια μέσω βίντεο (π.χ. YouTube, κινούμενα σχέδια)	5
Διαφοροποίηση δραστηριοτήτων μέσω τεχνολογίας για παιδιά με ΕΕΑ	1

Απόψεις εκπαιδευτικών για την αποτελεσματικότητα των μεθόδων (για την ανάπτυξη γλωσσικών δεξιοτήτων στα Αγγλικά)

Ο Πίνακας 4 παρουσιάζει τις μεθόδους που θεωρούνται ως περισσότερο αποτελεσματικές για την ανάπτυξη γλωσσικών δεξιοτήτων στα Αγγλικά. Η περισσότερο συχνά αναφερόμενη είναι η ολική σωματική αντίδραση (Total Physical Response - TPR), ακολουθούμενη από τη βιωματική και παιχνιδοκεντρική μάθηση, και κατόπιν την επικοινωνιακή προσέγγιση. Η ολική σωματική αντίδραση αναγνωρίζεται ως ιδιαίτερα αποτελεσματική, καθώς ενσωματώνει την κίνηση, τον ήχο, την εικόνα και την αφή, ενισχύοντας τη συμμετοχή και την ενεργητική εμπλοκή των παιδιών. Η Εκπ-5 επισημαίνει σχετικά: «τα παιδιά να συνδέουν τις λέξεις με κινήσεις, με δραστηριότητες, να εκτελούν εντολές... είναι ένας πολύ ευχάριστος τρόπος να μάθουν». Η βιωματική μάθηση αποτελεί εξίσου βασική προσέγγιση, καθώς οι συμμετέχουσες θεωρούν ότι η σύνδεση των δραστηριοτήτων με την καθημερινή εμπειρία των παιδιών συμβάλλει ουσιαστικά στην αποτελεσματική ανάπτυξη γλωσσικών δεξιοτήτων. Πρακτικές που βασίζονται στην ενεργό εμπλοκή, τη σωματική αλληλεπίδραση και τις εμπειρίες της καθημερινής ζωής αναφέρονται στα σενάρια EAN (Αλεξίου & Πεντέρη, 2022), καθότι η εκμάθηση Αγγλικών στο νηπιαγωγείο ενισχύεται σημαντικά, όταν εντάσσεται σε βιωματικές, παιγνιώδεις και ομαδοσυνεργατικές δραστηριότητες. Η Εκπ-1 αναφέρει χαρακτηριστικά πως «οτιδήποτε δραστηριότητα κάνουμε, η οποία μπορεί να υπάρξει πάτημα στην πραγματική ζωή, βοηθάει πάρα πολύ», ενώ η Εκπ-6 τονίζει ότι «τα παιδιά μαθαίνουν μέσα από την εμπειρία, δεν μπορούν να κάτσουν να κάνουν ‘μάθημα’ με την έννοια του καθιστού και του βιβλίου». Η παιχνιδοκεντρική μάθηση διατρέχει σχεδόν όλες τις απαντήσεις, καθώς το παιχνίδι αναγνωρίζεται ως το καταλληλότερο μέσο για την καλλιέργεια γλωσσικών δεξιοτήτων στο συγκεκριμένο ηλικιακό στάδιο. Για παράδειγμα, η Εκπ-5 αναφέρει: «να μάθουν μέσα από παιχνιδάκια, μέσα από τραγούδια, μέσα από θεατρικό παιχνίδι, μέσα από ρόλους [...] τους κεντρίζει το ενδιαφέρον και τους ενισχύει τη μνήμη». Η επικοινωνιακή προσέγγιση, που στοχεύει στην ενίσχυση της χρήσης της γλώσσας σε αυθεντικές καταστάσεις επικοινωνίας, αναφέρθηκε από το μισό δείγμα. Χαρακτηριστικά, η Εκπ-3 σημειώνει ότι μέσα από μικρούς διαλόγους και επικοινωνιακά παιχνίδια «επιτυγχάνεται περισσότερο η μάθηση της ξένης γλώσσας», ενώ και η Εκπ-6 αναφέρει ότι μέσα από παιχνίδια ρόλων «τα παιδιά μαθαίνουν εκφράσεις, όχι μόνο λέξεις». Στο πλαίσιο αυτών των μεθοδολογικών προσεγγίσεων, οι εκπαιδευτικοί περιγράφουν δραστηριότητες όπως μουσικοκινητικά τραγούδια, παιχνίδια ρόλων, αφήγηση ιστοριών, flashcards, memory games και προφορικές ασκήσεις διαλόγου, οι οποίες υποστηρίζουν την ανάπτυξη λεξιλογίου,

την προφορική κατανόηση και έκφραση, μέσα από διαδραστικές, ευχάριστες και βιωματικές διαδικασίες.

Πίνακας 4 Μέθοδοι για την ανάπτυξη γλωσσικών δεξιοτήτων στα Αγγλικά

Μεθοδολογική Προσέγγιση	Αριθμός αναφορών
Ολική Σωματική Αντίδραση	5
Βιωματική μάθηση	4
Παιχνιδοκεντρική μάθηση	4
Επικοινωνιακή προσέγγιση	3

Απόψεις των εκπαιδευτικών σχετικά με τις υποδομές - υποστήριξη

Ο Πίνακας 5 δείχνει τις απόψεις των συμμετεχουσών αναφορικά με τις υποδομές για χρήση ΤΠΕ και την υποστήριξη που υπάρχει σε θεσμικό επίπεδο (π.χ. από το Υπουργείο Παιδείας ή τη διεύθυνση σχολείου). Η πλειονότητα εκφράζει προβληματισμό και αίσθημα ανεπαρκούς στήριξης. Ειδικότερα, τρεις στις έξι εκπαιδευτικούς δηλώνουν ρητά ότι θεωρούν την υποστήριξη ως ανεπαρκή ή ελλιπή. Η Εκπ-5 εκφράζει με έντονο τρόπο τη θέση της, σημειώνοντας πως «σε καμία περίπτωση... είμαστε πάρα πολύ πίσω σε πάρα πολλά πράγματα. Είμαι κάθετη σε αυτό». Αντίστοιχα, η Εκπ-4 τονίζει ότι «δεν είναι πάντα επαρκής η υποστήριξη [...] σε κάποια απ' τα σχολεία που έχω εργαστεί δεν υπήρχε καν διαδραστικός πίνακας», ενώ και η Εκπ-6 εκφράζει έντονο σκεπτικισμό, επισημαίνοντας πως «σε πολλά νηπιαγωγεία δεν έχουμε καν τα βασικά [...] ακόμα κι αν θες να κάνεις κάτι ψηφιακό, δεν μπορείς εύκολα». Παράλληλα, μία εκπαιδευτικός (Εκπ-2) αναφέρει ότι η υποστήριξη είναι επαρκής και ικανοποιητική, τονίζοντας ότι «στα περισσότερα νηπιαγωγεία, ευτυχώς, υπάρχει και εξοπλισμός και το internet που είναι απαραίτητο, και οι επιμορφώσεις βοηθάνε αρκετά». Επίσης, μία συμμετέχουσα (Εκπ-1) υιοθετεί μια πιο ουδέτερη στάση, αναφέροντας ότι η κατάσταση εξαρτάται από το σχολείο και ότι «προσαρμόζεσαι... δεν θεωρώ ότι, αν δεν υπάρχει smart board, δεν γίνεται να γίνει μάθημα... είναι θέμα διευκόλυνσης». Τέλος, η Εκπ-3 φαίνεται να διατηρεί μια ασαφή στάση, αναφερόμενη περισσότερο σε γενικές παρατηρήσεις και εμπειρίες που είχε σε διαφορετικά σχολικά περιβάλλοντα, χωρίς να καταλήγει σε σαφή εκτίμηση για την υφιστάμενη κατάσταση.

Εν γένει, η εικόνα που διαμορφώνεται υποδεικνύει ότι, παρά τις προσπάθειες που φαίνεται να καταβάλλονται σε ορισμένα σχολεία ή από τη διεύθυνση, παραμένουν σημαντικά εμπόδια στην ουσιαστική ενσωμάτωση της τεχνολογίας, τόσο σε επίπεδο υλικοτεχνικού εξοπλισμού όσο και σε επίπεδο επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών, όπως αποτυπώνεται χαρακτηριστικά στη φράση της Εκπ-6: «Η τεχνολογία μπορεί να βοηθήσει, αλλά μόνο όταν ξέρεις και πώς να τη χρησιμοποιήσεις σωστά». Πρόσφατες έρευνες έχουν αναδείξει τη σημασία και την αναγκαιότητα της επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών στην ψηφιακή τεχνολογία καθώς και την επίδρασή της στις στάσεις τους (π.χ., Georgiou, 2025 · Jambunathan, 2025).

Πίνακας 5 Υποδομή για χρήση ΤΠΕ και υποστήριξη

Επίπεδο Αντίληψης εκπαιδευτικών	Αριθμός αναφορών
Ανεπαρκής / Έλλειψη υποδομής	3
Επαρκής / Ικανοποιητική	1
Μερικώς	1
Καμία σαφής αναφορά	1

Ανταπόκριση - συμμετοχή των παιδιών στη διδασκαλία της αγγλικής γλώσσας στο νηπιαγωγείο

Ο 3^{ος} ερευνητικός στόχος ήταν να καταγραφεί η ανταπόκριση των νηπίων απέναντι στη διδασκαλία της αγγλικής γλώσσας, με βάση τις εμπειρίες των εκπαιδευτικών κατά την εφαρμογή της στην πράξη. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει το πώς τα ίδια τα παιδιά ανταποκρίνονται στο μάθημα των Αγγλικών, ειδικά εφόσον πρόκειται για τη διδασκαλία μιας ξένης γλώσσας σε τόσο πρώιμο αναπτυξιακό στάδιο. Από τις απαντήσεις προκύπτει πως τα παιδιά ανταποκρίνονται στην πλειονότητά τους θετικά, ενεργά και με ενθουσιασμό. Η πρώτη αίσθηση των εκπαιδευτικών είναι ότι, παρά τον αρχικό προβληματισμό σχετικά με την ηλικιακή ετοιμότητα των νηπίων, η πρακτική εφαρμογή του μαθήματος δείχνει πως τα παιδιά μπορούν όχι μόνο να παρακολουθήσουν, αλλά και να εμπλακούν ενεργά. Όπως σημειώνει η Εκπ-1: «Θεωρώ ότι ανταποκρίνονται αρκετά καλά [...] δεν τους είναι τόσο δύσκολο. [...] προσπαθούν [...] λένε ένας στον άλλον 'τώρα το κοριτσάκι λέει αυτό'».

Η χαρά και ο ενθουσιασμός των παιδιών αναδεικνύονται έντονα στις περισσότερες απαντήσεις. Η Εκπ-5 αναφέρει χαρακτηριστικά: «Πάρα πολύ θετικά, πάρα-πάρα πολύ θετικά, με μεγάλο ενθουσιασμό, περιμένουν με ανυπομονησία». Αντίστοιχα, η Εκπ-4 παρατηρεί ότι «τα παιδιά αποκρίνονται πάρα πολύ θετικά... τα έχουν αγκαλιάσει... τα περιμένουν με πολλή χαρά», ενώ η Εκπ-6 επιβεβαιώνει αυτή την εικόνα λέγοντας πως «όταν η διδασκαλία είναι χαρούμενη, με κίνηση, με συμμετοχή [...], όχι απλά ανταποκρίνονται..., αλλά ζητάνε κι άλλο!». Ένας παράγοντας που αναδεικνύεται ως κρίσιμος είναι το παιγνιώδες και βιωματικό στοιχείο του μαθήματος. Τα παιδιά φαίνεται πως ανταποκρίνονται ιδιαίτερα καλά όταν η διδασκαλία γίνεται μέσα από τραγούδια, κίνηση, δραματοποίηση και παιχνίδι. Η Εκπ-6 διηγείται ότι, ακόμη και σε τάξεις όπου αρχικά επικρατεί αμηχανία, «μέσα από τα τραγουδάκια, το παιχνίδι, τις κινήσεις... αρχίζουν και μπαίνουν στο κλίμα». Μάλιστα, η συμμετοχή και η γλωσσική έκφραση επεκτείνονται συχνά πέρα από το μάθημα, καθώς τα παιδιά φαίνεται να χρησιμοποιούν τις λέξεις και σε άσχετες στιγμές της καθημερινότητάς τους.

Ωστόσο, επισημαίνεται και η αναμενόμενη δυσκολία διατήρησης της προσοχής, στοιχείο που σχετίζεται άμεσα με την ηλικία των παιδιών. Η Εκπ-2 παρατηρεί ότι «δεν μπορείς να τα κρατήσεις πάνω από 10-15 λεπτά», επισημαίνοντας την ανάγκη για συχνή εναλλαγή δραστηριοτήτων και κινητοποίηση των παιδιών, καθώς και για κατάλληλη επιβράβευση, ώστε να διατηρείται το ενδιαφέρον. Ο ρόλος του ευρύτερου παιδαγωγικού πλαισίου αναδεικνύεται εξίσου σημαντικός. Η Εκπ-1 τονίζει τη σημασία της στάσης της νηπιαγωγού: «Το πώς θα παρουσιάσει ότι "Α! τώρα θα έρθει η δασκάλα των Αγγλικών"....όταν είναι φιλική και το παρουσιάζει ως κάτι ωραίο, το παιδάκι δεν το βλέπει ως κάτι "ξένο"». Πράγματι, βασικό σημείο της φιλοσοφίας του προγράμματος EAN (Αλεξίου, 2023) αποτελεί η συνεργασία μεταξύ της εκπαιδευτικού Αγγλικής με τη νηπιαγωγό, καθώς η παρουσία της νηπιαγωγού λειτουργεί ως ασφαλής βάση για τα παιδιά (για την ομαλή μετάβαση στις δραστηριότητες αγγλικής γλώσσας). Η γενικότερη θετική διάθεση απέναντι στο μάθημα φαίνεται πως επηρεάζει και την αποδοχή του από τα παιδιά.

Ανταπόκριση - συμμετοχή των παιδιών στη διδασκαλία της αγγλικής γλώσσας στο νηπιαγωγείο με τη χρήση ΤΠΕ

Αναφορικά με την ανταπόκριση των παιδιών στη χρήση ψηφιακών εργαλείων (ΤΠΕ), οι εκπαιδευτικοί κλήθηκαν να περιγράψουν το πώς ανταποκρίνονται τα παιδιά όταν εντάσσονται στη μαθησιακή διαδικασία ψηφιακά μέσα, όπως διαδραστικοί πίνακες, βιντεάκια, tablets ή εφαρμογές. Από τις απαντήσεις προκύπτει καθαρά ότι η ανταπόκριση των νηπίων είναι ιδιαίτερα θετική, με κοινό τόπο τον ενθουσιασμό και την ενεργό συμμετοχή. Έρευνες αναφέρουν την ενεργό συμμετοχή των μικρών παιδιών, όταν οι ΤΠΕ χρησιμοποιούνται στη διδασκαλία της Αγγλικής (Uralova, 2021), καθώς και ενίσχυση της

αυτονομίας και της θετικής τους στάσης (Jayanthi & Kumar, 2016). Όλες οι συμμετέχουσες δηλώνουν ότι η ψηφιακή τεχνολογία τραβά άμεσα την προσοχή των παιδιών και αποτελεί ένα πολύτιμο εργαλείο, αρκεί να χρησιμοποιείται κατάλληλα και με μέτρο. Σύμφωνα με την Εκπ-1, η χρήση οπτικοακουστικού υλικού (όπως βίντεο και ιστορίες) βοηθάει τα παιδιά να κάνουν συνδέσεις και να κατανοήσουν βασικές λέξεις και φράσεις, ακόμη και αν δεν τις μεταφράζουν όλες. Τονίζει: «λατρεύουν τη χρήση ψηφιακών μέσων [...] τους τραβάει αμέσως την προσοχή, είναι η αλήθεια, το ψηφιακό και τους αρέσει». Αναφέρει και τη ρυθμιστική λειτουργία που μπορεί να έχει η τεχνολογία μέσα στην τάξη, καθώς ένα απλό βίντεο ή τραγούδι λειτουργεί συχνά εκτονωτικά σε στιγμές έντασης ή αποδιοργάνωσης. Η οικειότητα των παιδιών με τα ψηφιακά μέσα αναφέρεται επίσης συχνά. Η Εκπ-2 σημειώνει ότι «από μόνα τους πλέον τα παιδιά έχουν μια εξοικείωση με το YouTube [...] τα χειρίζονται και καλύτερα από εμάς ώρες ώρες», ενώ η Εκπ-4 παρατηρεί ότι «ξέρουν ακόμα και τα ίδια πώς να τα χρησιμοποιήσουν». Ανάλογη είναι και η εμπειρία της Εκπ-6, η οποία θυμάται χαρακτηριστικά: «μια φορά μου είπε ένα παιδί "πατήστε εδώ κυρία, να πάει πίσω"».

Η χρήση των ψηφιακών εργαλείων, όταν είναι καλά επιλεγμένη και δομημένη, φαίνεται να ενισχύει το ενδιαφέρον και τη συμμετοχή. Θετικά συναισθήματα και ενθουσιασμός των παιδιών αναφέρθηκαν και στην έρευνα των Korosidou και Griva (2021) σχετικά με τη διδασκαλία της αγγλικής γλώσσας σε ψηφιακό περιβάλλον. Η Εκπ-5, παρότι δηλώνει ότι χρησιμοποιεί περιορισμένα τα ψηφιακά μέσα, αναγνωρίζει την αποτελεσματικότητά τους όταν «το εργαλείο είναι σωστό, κεντρίζει το ενδιαφέρον τους, τραβάει την προσοχή τους». Αντίστοιχα, η Εκπ-3 τονίζει πως η χρήση της τεχνολογίας «βοηθάει με πιο διασκεδαστικό τρόπο...και κρατάει το ενδιαφέρον τους περισσότερο». Η εξοικείωση των παιδιών με τα ψηφιακά μέσα διευκολύνει την ενσωμάτωσή τους στη μαθησιακή διαδικασία, ενώ η κατάλληλη χρήση πολυμεσικών εργαλείων ενισχύει τη συγκέντρωση, το ενδιαφέρον και τη συμμετοχή των μαθητών (Korosidou & Griva, 2021 · Uralova, 2021). Παράλληλα, αναγνωρίζεται και μια ανάγκη για ισορροπία: τα ψηφιακά μέσα μπορούν να λειτουργήσουν υποστηρικτικά, αλλά όχι να υποκαταστήσουν τον ρόλο της εκπαιδευτικού. Όπως σημειώνει η Εκπ-3, «να μην είναι μόνο η διδασκαλία μέσω των ψηφιακών εργαλείων [...] να υπάρχει και επαφή με τον εκπαιδευτικό». Αντίστοιχα, η Εκπ-6 εκφράζει έναν προβληματισμό για τη χρήση των εργαλείων με παθητικό τρόπο, λέγοντας «αν το ψηφιακό εργαλείο είναι απλά παθητικό [...], χάνεται η μαγεία». Η διαδραστικότητα, η παιγνιώδης προσέγγιση και η διάρκεια φαίνεται να είναι καθοριστικοί παράγοντες για την επιτυχία της χρήσης τεχνολογίας στην προσχολική τάξη. Η ίδια εκπαιδευτικός συνοψίζει: «όταν η χρήση της τεχνολογίας γίνεται με τρόπο παιγνιώδη, διαδραστικό και σύντομο... τότε, ναι, τα παιδιά ανταποκρίνονται με χαρά και μαθαίνουν χωρίς να το καταλαβαίνουν». Τα ευρήματα είναι σε συμφωνία με βασικά σημεία του παιδαγωγικού πλαισίου του προγράμματος EAN (Αλεξίου, 2023), όπως η ενσωμάτωση της αγγλικής γλώσσας στο πρόγραμμα του νηπιαγωγείου (δεν είναι ξεχωριστό γνωστικό αντικείμενο), η εισαγωγή της Αγγλικής μέσω παιχνιδιού, η αξιοποίηση της πολυτροπικότητας και η προώθηση της ομαδοσυνεργατικής μάθησης.

Εμπειρία εκπαιδευτικών σε εργαλείο/εφαρμογή που βασίζεται σε Τεχνητή Νοημοσύνη

Αναφορικά με την εμπειρία των εκπαιδευτικών στη χρήση εργαλείων ή εφαρμογών ΤΝ, οι 3 ανέφεραν ότι δεν έχουν καμία εμπειρία χρήσης, και οι άλλες 3 έχουν χρησιμοποιήσει ΤΝ (π.χ. ChatGPT) για σχεδιασμό δραστηριοτήτων (μόνο μία εξ αυτών το έχει χρησιμοποιήσει μέσα στην τάξη). Για παράδειγμα, η Εκπ-2 είπε: «χρησιμοποιώ το ChatGPT...μου έχει φανεί πολύ χρήσιμο, γιατί μπορώ και σχεδιάζω δραστηριότητες ή αναζητώ εκεί κάποιο υλικό». Παρόμοια αναφορά γίνεται και από την Εκπ-5, η οποία αξιοποιεί την εφαρμογή για τη δημιουργία σχεδίων μαθήματος: «δίνω τη θεματική που με ενδιαφέρει... και μου βγάζει

λίστα... προτείνει readings, games, τραγούδια... παίρνω αρκετά πλούσιο υλικό». Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει η περίπτωση της Εκπ-6, η οποία έχει εντάξει τη χρήση του ChatGPT στην τάξη, δίνοντάς του ρόλο «ψηφιακού βοηθού». Όπως περιγράφει, «το είχα ονομάσει Mr. Charlie [...] τους άρεσε που απαντούσε στα αγγλικά, με απλές φρασούλες [...] τα παιδιά πετάγονταν “Me too!” ή γελοούσαν, αν έλεγε “I like broccoli”». Μέσα από αυτήν τη δημιουργική χρήση, η εφαρμογή απέκτησε χαρακτήρα, συμβάλλοντας στη συμμετοχή των παιδιών με ευχάριστο και παιγνιώδη τρόπο, χωρίς να χάνει τον καθοδηγητικό της ρόλο η εκπαιδευτικός: «όλα αυτά με προσοχή και με μένα να ελέγχω τι λέγεται [...] ήταν περισσότερο εργαλείο για να σπάσουμε τη ρουτίνα».

Από την άλλη πλευρά, υπήρξαν και εκπαιδευτικοί που δεν έχουν ακόμη εντάξει την Τεχνητή Νοημοσύνη στη διδασκαλία τους, είτε λόγω έλλειψης εξοικείωσης είτε λόγω αδυναμίας διάκρισης της διαφοράς ανάμεσα στην ΤΝ και σε κλασικά ψηφιακά εργαλεία. Η Εκπ-1 δηλώνει: «Δεν έχω χρησιμοποιήσει ποτέ νομίζω ΤΝ», ενώ η Εκπ-4 αναφέρει ότι, αν και δεν έχει χρησιμοποιήσει, θα ήθελε να το δοκιμάσει στο μέλλον. Ενδεικτική είναι και η απάντηση της Εκπ-3, η οποία παραδέχεται ότι δεν μπορεί να διακρίνει εάν τα εκπαιδευτικά sites που χρησιμοποιεί βασίζονται σε Τεχνητή Νοημοσύνη: «Αυτό που χρησιμοποιώ... νομίζω είναι σταθερό υλικό, ίδιο για όλους», έπειτα από σχετική διευκρίνιση. Από τα παραπάνω αναδεικνύεται η σημασία της συνεχούς κατάλληλης επιμόρφωσης, προκειμένου οι εκπαιδευτικοί να αποκτήσουν (ή εμπλουτίσουν) τις απαραίτητες γνώσεις και δεξιότητες, τεχνολογικές και παιδαγωγικές, για την αποτελεσματικότερη ενσωμάτωση των ψηφιακών εργαλείων και της τεχνητής νοημοσύνης στην εκπαιδευτική διαδικασία.

Απόψεις εκπαιδευτικών για τις δυνατότητες και προκλήσεις από τη χρήση ΤΝ στη διδασκαλία των Αγγλικών στο νηπιαγωγείο

Ο Πίνακας 6 δείχνει τις απόψεις των εκπαιδευτικών σχετικά με τις δυνατότητες και προκλήσεις από τη χρήση ΤΝ στη διδασκαλία των Αγγλικών στο νηπιαγωγείο. Ως προς τις δυνατότητες, η πιο συχνή αναφορά σχετίζεται με τη δυνατότητα προσωποποιημένης ή εξατομικευμένης μάθησης. Η δυναμική της ΤΝ για εξατομικευμένη και διαδραστική μάθηση σε μικρές ηλικίες έχει επισημανθεί στη σχετική βιβλιογραφία (Yang et al., 2024 · Ilyasova, 2025 · Λαός, 2025). Η Εκπ-6, για παράδειγμα, επισημαίνει πως η ΤΝ δίνει τη δυνατότητα προσαρμογής του περιεχομένου ανάλογα με τις ανάγκες του κάθε παιδιού: «δραστηριότητες στα μέτρα των παιδιών - πιο απλές για αυτούς που δυσκολεύονται και πιο σύνθετες για τα πιο προχωρημένα». Παρόμοια άποψη εκφράζει και η Εκπ-5, η οποία συνδέει τη χρήση ΤΝ με την υποστήριξη παιδιών με μαθησιακές δυσκολίες, θεωρώντας ότι «θα μπορούσαν να βοηθηθούν». Ένα άλλο σημαντικό πλεονέκτημα είναι η υποστήριξη του έργου του εκπαιδευτικού, κυρίως στον σχεδιασμό δραστηριοτήτων. Όπως δηλώνει η Εκπ-2, η ΤΝ «λειτουργεί υποστηρικτικά», επιτρέποντας στην εκπαιδευτικό να οργανώνει πιο δημιουργικά το μάθημα. Η Εκπ-6 τονίζει, επίσης, ότι η ΤΝ μπορεί να συμβάλει σημαντικά στην προετοιμασία: «μπορεί να μας βοηθήσει στην προετοιμασία του μαθήματος... να απλοποιήσουμε ιστορίες, να δημιουργήσουμε quiz, τραγουδάκια, ριμαδάκια... ό,τι θες!». Παράλληλα, τονίζεται από το μισό δείγμα η συμβολή της ΤΝ στην ενίσχυση του κινήτρου των παιδιών. Η Εκπ-6 εξηγεί πως η εμπειρία ενός ψηφιακού διαλόγου «τους δίνει ενθουσιασμό», καθώς τα παιδιά αισθάνονται ότι μιλούν αγγλικά με κάποιον πέρα από τη δασκάλα. Η Εκπ-1 συμπληρώνει ότι η ΤΝ «θα μπορούσε να φέρει μια αμεσότητα» στην τάξη, λειτουργώντας ως «μασκότ» ή διαμεσολαβητής για τη γλωσσική επαφή.

Αναφορικά με τις προκλήσεις-προβληματισμούς, το μισό δείγμα αναφέρθηκε στην ανάγκη διατήρησης της ισορροπίας ανάμεσα στη χρήση της τεχνολογίας και των παραδοσιακών, βιωματικών τρόπων μάθησης. Αυτό το εύρημα είναι σε συμφωνία με διεθνείς έρευνες, οι οποίες υπογράμμισαν την ανάγκη διατήρησης της ισορροπίας, και των διαπροσωπικών επαφών, κυρίως μεταξύ εκπαιδευτικού και παιδιών (Su & Yang, 2022 · Luo et

al., 2024). Η Εκπ-1 εκφράζει την ανησυχία ότι η ΤΝ μπορεί να «διαταράξει την ισορροπία», αν καταλάβει υπερβολικό χώρο μέσα στο μάθημα, υπογραμμίζοντας ότι «η τεχνολογία πρέπει να έρθει σαν συν και να μην είναι το 100% του μαθήματος». Αντίστοιχα, η Εκπ-3 τονίζει ότι «δεν μπορεί να βασιστεί ένας εκπαιδευτικός μόνο σε αυτήν τη χρήση», ενώ θεωρεί θεμελιώδη τη διατήρηση της «πρόσωπο-με-πρόσωπο διδασκαλίας». Ένας ακόμη περιορισμός είναι η ηλικία των παιδιών, καθώς, όπως τονίζει η Εκπ-6, «τα παιδιά είναι μικρά, δεν μπορούν να μείνουν πολλή ώρα μπροστά σε οθόνες» και χρειάζονται συνεχή καθοδήγηση κατά τη χρήση τέτοιων εργαλείων. Στο ίδιο πνεύμα, η Εκπ-2 εστιάζει στον κίνδυνο υπερβολής, επισημαίνοντας ότι «η υπερβολική χρήση μπορεί να κουράσει... να τα κουράσει, αν μονίμως είναι μπροστά σε μία οθόνη». Επίσης, καταγράφεται ανισότητα στην προσβασιμότητα, καθώς η Εκπ-6 σημειώνει: «δεν έχουν όλα τα νηπιαγωγεία διαδραστικό πίνακα, καλά tablets ή σταθερή σύνδεση στο ίντερνετ». Παρόμοια είναι και η ανησυχία της Εκπ-5, που υπογραμμίζει πως όλα αυτά «σε θεωρητικό επίπεδο φαίνονται ιδανικά», αλλά δεν έχει δοθεί η δυνατότητα εφαρμογής στην πράξη. Επίσης, αναφέρθηκε η ανάγκη επιμόρφωσης και κατάρτισης. Η Εκπ-3 υπογραμμίζει ότι η ΤΝ μπορεί να είναι αποτελεσματική μόνο με τη σωστή χρήση, ενώ η Εκπ-6 αναφέρει ξεκάθαρα πως «δεν είμαστε όλοι εκπαιδευμένοι να χρησιμοποιούμε ΤΝ». Επιπρόσθετα, γίνεται αναφορά και σε θέματα ασφάλειας και ιδιωτικότητας, τα οποία εγείρουν ανησυχίες ως προς το πόσο κατάλληλες και ασφαλείς είναι τέτοιες εφαρμογές για παιδιά προσχολικής ηλικίας. Θέματα αυτού του είδους, τα οποία έχουν επισημανθεί σε πρόσφατες μελέτες (π.χ. Uğraş et al., 2025· Wiese et al., 2025), αναδειχθήκαν από λίγες συμμετέχουσες και προτείνεται να ενταχθούν στη σχετική επιμόρφωση των εκπαιδευτικών.

Πίνακας 6 Απόψεις εκπαιδευτικών για τις δυνατότητες και προκλήσεις από τη χρήση της ΤΝ στη διδασκαλία των Αγγλικών στο νηπιαγωγείο

<i>Δυνατότητες</i>	
Υποστήριξη σχεδιασμού μαθήματος/ υλικού	3
Προσωποποιημένη/ εξατομικευμένη μάθηση	3
Ενίσχυση ενδιαφέροντος/ κινήτρου των παιδιών	3
Δημιουργικότητα και καινοτομία	2
Διαφοροποίηση δραστηριοτήτων/ μεθόδων	2
Ανάπτυξη κοινωνικών δεξιοτήτων/ συνεργατικότητα	1
<i>Προκλήσεις-Προβληματισμοί</i>	
Περιορισμένη αντοχή σε χρήση οθόνης	3
Απουσία κατάλληλου εξοπλισμού	2
Ανάγκη ισορροπίας με μη ψηφιακά μέσα	2
Αντικατάσταση εκπαιδευτικού - φόβος απώλειας αλληλεπίδρασης	2
Ανασφάλεια/ έλλειψη εξοικείωσης	1
Ανάγκη εκπαιδευτικής κατάρτισης	1
Ανησυχίες για ασφάλεια/ ιδιωτικότητα	1

Προσδοκίες των εκπαιδευτικών σχετικά με τη χρήση ΤΝ στη διδασκαλία της αγγλικής γλώσσας στο νηπιαγωγείο

Ο Πίνακας 7 δείχνει τις απόψεις στο ερώτημα «Πώς φαντάζεστε τη διδασκαλία αγγλικών στο νηπιαγωγείο στο μέλλον, αν η χρήση της Τεχνητής Νοημοσύνης γίνει πιο διαδεδομένη και προσιτή;» Ένα βασικό στοιχείο που αναδύεται από τις απαντήσεις είναι η προσδοκία για πιο διαδραστικές, ελκυστικές και προσωποποιημένες μορφές μάθησης. Όλες οι εκπαιδευτικοί κάνουν λόγο για έναν μελλοντικό εμπλουτισμό της διδακτικής εμπειρίας, στην οποία η Τεχνητή Νοημοσύνη ενδέχεται να παίξει κομβικό ρόλο. Η Εκπ-6, για παράδειγμα, περιγράφει ένα σενάριο, όπου «ένας ψηφιακός βοηθός, όπως ένα ρομποτάκι ή avatar, θα συνομιλεί με τα παιδιά, θα τους λέει ιστορίες και θα τα ενθαρρύνει να χρησιμοποιούν τη

γλώσσα». Πρόκειται για μια προσέγγιση στην οποία το μάθημα μετατρέπεται σε μια «προσωποποιημένη εμπειρία», προσαρμοσμένη στις ανάγκες και το επίπεδο κάθε μαθητή. Η Εκπ-5, σε παρόμοιο ύφος, εκτιμά ότι το μέλλον θα φέρει «ένα σημαντικό άλμα», το οποίο ωστόσο θα εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από την ύπαρξη των κατάλληλων υποδομών και την εκπαίδευση των εκπαιδευτικών: «Πρέπει να προηγηθεί η πρόσβαση στα μέσα, αλλά και η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών. Όχι ο καθένας μόνος του, αλλά με οργανωμένο σχέδιο». Η Εκπ-2, αντίστοιχα, μιλά για μια διδασκαλία που «σίγουρα θα είναι πιο ψηφιακή, πιο εικονική, αλλά θα πρέπει να διατηρεί τη φυσική αλληλεπίδραση, τη συνεργασία και τη δημιουργικότητα των παιδιών». Πέρα από τις δυνατότητες, σημαντική είναι και η έμφαση που δίνεται στον ρόλο της ΤΝ ως εργαλείου στήριξης της εκπαιδευτικού. Η Εκπ-3 σημειώνει πως η ΤΝ μπορεί να ενισχύσει τη συγκέντρωση και το ενδιαφέρον των παιδιών, ενώ η Εκπ-6 υπογραμμίζει πως «θα μπορούσε να συμβάλει στην εξοικονόμηση χρόνου για εμάς, βοηθώντας στο σχεδιασμό δραστηριοτήτων, στην εύρεση ιδεών, στην προσαρμογή υλικού στις ανάγκες των παιδιών». Παράλληλα, οι εκπαιδευτικοί Εκπ-4 και Εκπ-6 εκφράζουν την πεποίθηση ότι μέσω της ΤΝ μπορούν να δημιουργηθούν πολλαπλές διαδρομές μάθησης, ανάλογα με τις ικανότητες, τις προτιμήσεις και τους ρυθμούς κάθε παιδιού.

Ωστόσο, η αισιοδοξία αυτή δεν στερείται κριτικής ματιάς και επιφυλάξεων. Οι προβληματισμοί αφορούν κυρίως δύο σημεία: α) τη διατήρηση της ανθρώπινης επαφής και συναισθηματικής σύνδεσης, και β) τις πρακτικές προϋποθέσεις για την αποτελεσματική ενσωμάτωση της ΤΝ στο νηπιαγωγείο. Η Εκπ-1 υπογραμμίζει την αξία της μη λεκτικής επικοινωνίας και της αυθεντικής αντίδρασης της εκπαιδευτικού, αναφέροντας ότι «τα παιδιά θέλουν να βλέπουν τη γλώσσα του σώματος, τα συναισθήματα – δεν νομίζω ότι αυτό μπορεί να αναπαραχθεί από το ΑΙ». Αντίστοιχα, η Εκπ-3 επισημαίνει την ανάγκη να παραμείνει κεντρικός ο ρόλος της φυσικής διάδρασης και του διαλόγου, ώστε «να μη χαθεί η εκπαιδευτική σχέση, η οποία αποτελεί θεμέλιο της αποτελεσματικής μάθησης». Σε πρακτικό επίπεδο, όπως τονίζει η Εκπ-5, παραμένει ανοιχτό το ερώτημα «ποιος θα παρέχει τους πόρους και την κατάρτιση». Η ίδια παραδέχεται πως ό,τι έχει μάθει, το έχει κάνει «με προσωπική πρωτοβουλία», ενώ παρατηρεί πως πολλοί εκπαιδευτικοί παραμένουν «μοναχικοί καβαλάρηδες». Παράλληλα, η Εκπ-6 επισημαίνει πως «δεν έχουν όλα τα νηπιαγωγεία επαρκή εξοπλισμό» και τονίζει πως «η ΤΝ μπορεί να έχει δύναμη, αλλά μόνο όταν υπάρχει υποστήριξη, χρόνος και εκπαίδευση». Τέλος, αξίζει να σημειωθεί ότι το μισό δείγμα (Εκπ-1, Εκπ-3, Εκπ-6) επισημαίνει πως η τεχνολογία δεν πρέπει να λειτουργεί ως υποκατάστατο, αλλά ως συμπληρωματικό μέσο. Το όραμα που προτείνεται είναι αυτό της συνεργασίας ανθρώπου και τεχνολογίας, με σεβασμό στις αναπτυξιακές και συναισθηματικές ανάγκες των νηπίων. Αυτό είναι συμβατό με τη φιλοσοφία του προγράμματος ΕΑΝ (Αλεξίου, 2023): συνεργατική διδασκαλία νηπιαγωγού και εκπαιδευτικού Αγγλικής, πολυτροπική προσέγγιση, παιγνιώδης, χαρούμενη έκθεση στα Αγγλικά, χωρίς πίεση.

Πίνακας 7 Απόψεις αναφορικά με τη διδασκαλία Αγγλικών στο νηπιαγωγείο στο μέλλον (με τη διάδοση της ΤΝ)

	Αριθμός αναφορών
Ενίσχυση της διδακτικής εμπειρίας (διαδραστικότητα, ενδιαφέρον)	6
Ανθρώπινη επαφή/ συναισθηματική σύνδεση απαραίτητη	5
Εργαλείο στήριξης για την εκπαιδευτικό (ιδέες, υλικό)	4
Ενίσχυση αυτοπεποίθησης μαθητών	3
Προβληματισμός για αποπροσωποποίηση	3
Προσωποποιημένη μάθηση	3
Ανάγκη για επιμόρφωση/ κατάρτιση εκπαιδευτικών	2

Συμπεράσματα

Η παρούσα εργασία ανέδειξε ευρήματα σχετικά με τη διδασκαλία της αγγλικής γλώσσας στο νηπιαγωγείο, τόσο χωρίς όσο και με τη χρήση ψηφιακής τεχνολογίας και Τεχνητής Νοημοσύνης. Μέσα από την ανάλυση δεδομένων προέκυψε ότι οι εκπαιδευτικοί που συμμετείχαν στην έρευνα επιβεβαίωσαν τη δυναμική των βιωματικών, πολυαισθητηριακών και παιγνιωδών μεθόδων για την προσέγγιση της γλώσσας, ενώ αναγνώρισαν τη συμβολή των ψηφιακών εργαλείων στην ενίσχυση του ενδιαφέροντος και της συμμετοχής των παιδιών. Τόνισαν, επίσης, ότι ειδικά τα διαδραστικά παιχνίδια, τα τραγούδια και τα βίντεο αποτελούν προσφιλή και αποτελεσματικά μέσα υποστήριξης της μάθησης, εφόσον ενταχθούν σε παιδαγωγικά κατάλληλο πλαίσιο.

Ωστόσο, από τις απαντήσεις των συμμετεχουσών εκπαιδευτικών αναδείχθηκε ότι, παρά την αποδοχή της τεχνολογίας, η χρήση της ΤΝ εμφανίζεται μάλλον περιορισμένη, κυρίως λόγω έλλειψης επιμόρφωσης, εξοικείωσης και υλικοτεχνικής υποδομής. Οι εκπαιδευτικοί που έχουν χρησιμοποιήσει το ChatGPT, είτε στον σχεδιασμό μαθημάτων είτε στη διδασκαλία, ανέφεραν ότι αναγνωρίζουν τα οφέλη του, όπως η δημιουργία πλούσιου υλικού, η διευκόλυνση της προετοιμασίας και η κινητοποίηση των παιδιών. Στις συνεντεύξεις επισημάνθηκε ότι ιδιαίτερη σημασία έχει η αξιοποίηση της ΤΝ με παιγνιώδη τρόπο, που ενισχύει τη δημιουργικότητα και επιτρέπει την προσωποποιημένη εμπειρία μάθησης. Ταυτόχρονα, καταγράφηκε η ανάγκη για επιμόρφωση και καθοδήγηση, ενώ εκφράστηκαν και κάποιες ανησυχίες για την ασφάλεια, και την ισορροπία μεταξύ παραδοσιακών και ψηφιακών μέσων/δραστηριοτήτων.

Η ανταπόκριση των παιδιών στη διδασκαλία της Αγγλικής, ειδικά με τη χρήση ΤΠΕ, παρουσιάστηκε ως πολύ θετική. Οι εκπαιδευτικοί ανέφεραν ενθουσιασμό, αυξημένη εμπλοκή και ενεργή συμμετοχή των παιδιών, συμπληρώνοντας ότι η ολική σωματική αντίδραση μέσω μουσικής, κίνησης, εικόνων και ιστοριών ενίσχυσε την κατανόηση και την απόκτηση λεξιλογίου. Από τις απαντήσεις τους επιβεβαιώθηκε ότι η χρήση τεχνολογίας λειτουργεί καλύτερα όταν είναι διαδραστική και συνδυάζεται με άλλες παιδαγωγικές πρακτικές. Η πλειονότητα των εκπαιδευτικών εξέφρασε προβληματισμούς για τις ελλείψεις σε εξοπλισμό, επιμόρφωση και γενικότερη καθοδήγηση. Αυτό υπογραμμίζει την ανάγκη για μια πιο οργανωμένη πολιτική εφαρμογής της ΤΝ και των ΤΠΕ στο νηπιαγωγείο, που θα συνδυάζει την τεχνολογική και παιδαγωγική προετοιμασία των εκπαιδευτικών με την παροχή των απαραίτητων υποδομών. Παράλληλα, τα ευρήματα της παρούσας εργασίας υπογραμμίζουν κρίσιμες παραμέτρους για τη συνέχιση και ενίσχυση του προγράμματος ΕΑΝ στα δημόσια νηπιαγωγεία, και ειδικότερα: (α) την ανάγκη στοχευμένης επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών στην παιδαγωγικά υπεύθυνα χρήση της Τεχνητής Νοημοσύνης και των ΤΠΕ και (β) τη διατήρηση του παιχνιδιού, της συναισθηματικής σύνδεσης και της συνεργασίας μεταξύ των εκπαιδευτικών ως βασικών στοιχείων του μοντέλου.

Η παρούσα μελέτη παρουσιάζει ορισμένους περιορισμούς. Αρχικά, το μικρό δείγμα (έξι εκπαιδευτικοί) δεν επιτρέπει τη γενίκευση των αποτελεσμάτων, ενώ όλες οι συμμετέχουσες ήταν γυναίκες, περιορίζοντας τη διαφοροποίηση ως προς το φύλο. Άλλος περιορισμός ήταν ότι μία εκπαιδευτικός (Εκπ-3) ήταν νηπιαγωγός. Όμως, έχει τίτλο σπουδών στην Αγγλική Γλώσσα από πανεπιστήμιο του εξωτερικού (έχει επάρκεια αγγλικής γλώσσας) και μπορεί να εργαστεί ως εκπαιδευτικός Αγγλικής σε δημόσιο σχολείο, και επίσης έχει παιδαγωγικό υπόβαθρο. Επιπλέον, η έρευνα βασίστηκε αποκλειστικά σε ποιοτικές συνεντεύξεις, χωρίς χρήση επιπλέον μεθόδων (π.χ. παρατήρηση ή ημερολόγια τάξης), γεγονός που ενδέχεται να επηρεάζει την αντικειμενικότητα των δεδομένων. Επίσης, οι αναφορές σε εμπειρίες με Τεχνητή Νοημοσύνη ήταν λίγες, δεδομένου ότι η πλειονότητα των συμμετεχουσών είχε περιορισμένη ή καμία πρακτική εμπειρία στη χρήση της, κάτι που επηρέασε το βάθος της ανάλυσης για το συγκεκριμένο ζήτημα.

Συνοψίζοντας, η έρευνα ανέδειξε την παιδαγωγική αξία της τεχνολογίας, συμπεριλαμβανομένης της ΤΝ, ως υποστηρικτικού εργαλείου στη διδασκαλία της αγγλικής στο νηπιαγωγείο, υπό την προϋπόθεση ότι χρησιμοποιείται με ισορροπία και επάρκεια. Ιδιαίτερα ως προς τη χρήση της Τεχνητής Νοημοσύνης (ως υποκατηγορίας των ΤΠΕ με αυτόνομες παιδαγωγικές/ηθικές συνέπειες), πρέπει να διασφαλιστεί η ηθική εφαρμογή της και η αναπτυξιακή καταλληλότητά της (Chen, 2024 · Berson et al., 2025). Η ενίσχυση των επιμορφωτικών δράσεων, η παροχή τεχνολογικού εξοπλισμού και η καθοδήγηση των εκπαιδευτικών είναι κρίσιμοι παράγοντες για την ουσιαστική ενσωμάτωσή της. Μελλοντικές μελέτες θα μπορούσαν να επικεντρωθούν σε πειραματικές εφαρμογές ΤΝ σε νηπιακές τάξεις, με στόχο τη διερεύνηση της επίδρασής της σε γλωσσικές, κοινωνικές και γνωστικές δεξιότητες των παιδιών. Επιπλέον, προτείνεται η διερεύνηση της μακροπρόθεσμης αποδοτικότητας της ΤΝ σε σύγκριση με παραδοσιακές μεθόδους καθώς και η καταγραφή των αναγκών και στάσεων των νηπιαγωγών σε εθνικό επίπεδο για τη διαμόρφωση επιμορφωτικών πολιτικών.

Αναφορές

- Αλεξίου, Θ., & Πεντέρη, Ε. (Επιμ.) (2022). *Εκπαιδευτικά Σενάρια EAN*. Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης. Στα πλαίσια της Πράξης «Επιμόρφωση Εκπαιδευτικών για την Εισαγωγή της Αγγλικής Γλώσσας στο Νηπιαγωγείο (EAN)», ΕΣΠΑ με κωδικό ΟΠΣ (MIS) 5093563, DOI: 10.26262/heal.auth.ir.341660
- Αλεξίου, Θ. (Επιμ.) (2023). *Θεωρία, έρευνα και πράξη σε σχέση με το καινοτόμο πρόγραμμα EAN*. Δίσημα.
- Agudo, J. E., Rico, M., & Sánchez, H. (2015). Multimedia games for fun and learning English in preschool. *Digital Education Review*, 28, 183–205.
- Alexiou, T. (2020). Introducing EFL in preschools: Facts and fictions. In W. Zoghbor & T. Alexiou (Eds.), *Advancing English language education* (pp.58-72). Zayed Publication.
- Berson, I. R., Berson, M. J., & Luo, W. (2025). Innovating responsibly: ethical considerations for AI in early childhood education. *AI, Brain and Child*, 1(2), 1-15. <https://doi.org/10.1007/s44436-025-00003-5>
- Blanuša Trošelj, D., Maričić, S., & Ćurić, A. (2024). Growing interest in AI in education: Systematic literature review. In M. Shelley & O.T. Ozturk (Eds.), *Proceedings of ICRES 2024-- International conference on research in education and science* (pp. 2410-2427). ISTES.
- Cheah, Y. H., Lu, J., & Kim, J. (2025). Integrating generative artificial intelligence in K-12 education: Examining teachers' preparedness, practices, and barriers. *Computers and Education: Artificial Intelligence*, 8, 100363. <https://doi.org/10.1016/j.caeai.2025.100363>
- Chen, J. J. (2024). A scoping study on AI affordances in early childhood education: Mapping the global landscape, identifying research gaps, and charting future research directions. *Journal of Artificial Intelligence Research*, 81, 701-740. <https://doi.org/10.1613/jair.1.16882>
- Creswell, J. W. (2012). *Educational research: Planning, conducting, and evaluating quantitative and qualitative research* (4th Ed.). Pearson.
- Δημάκα, Δ. (2025). *Ο ρόλος των ΤΠΕ στη παιχνιδοκεντρική μάθηση σε παιδιά προσχολικής ηλικίας* [Μεταπτυχιακή εργασία, Πανεπιστήμιο Πειραιώς].
- Zhang, Y. (2025). Artificial intelligence in second language acquisition: Bridging gaps in English education. *Novitas-ROYAL (Research on Youth and Language)*, 19(1), 215–228. <https://doi.org/10.5281/zenodo.15228327>
- Garton, S., & Copland, F. (Eds.) (2019). *The Routledge handbook of teaching English to young learners*. Routledge.

- Georgiou, G. P. (2025). *Artificial intelligence in pronunciation teaching: Use and beliefs of foreign language teachers*. arXiv preprint arXiv:2503.04128. <https://doi.org/10.48550/arXiv.2503.04128>
- Ilyasova, S. (2025). Enhancing English language learning for young learners through artificial intelligence. *International Multidisciplinary Journal for Research & Development*, 12(05), 11-18. Retrieved from <https://www.ijmrd.in/index.php/imjrd/article/view/3011>
- Jambunathan, S. (2025). Integrating artificial intelligence into early childhood teacher education. *Contemporary Issues in Early Childhood*. <https://doi.org/10.1177/14639491251340141>
- Jayanthi, N. S., & Kumar, R. V. (2016). Use of ICT in English language teaching and learning. *Journal of English Language Teaching and Learning*, 3(2), 34–38.
- Katsamposaki-Hodgetts, K., Kotsidis, K., Papadakis, S., & Anastasiades, P. (2025). Reimagining preschool pedagogy: AI-Enhanced teaching through multiliteracies-informed curriculum innovation. In V. Lamanauskas (Ed.), *Science and technology education: Expectations and Experiences. Proceedings of the 6th International Baltic Symposium on Science and Technology Education (BalticSTE2025)* (pp. 104–119). Scientia Socialis Press. <https://doi.org/10.33225/BalticSTE/2025.104>
- Korosidou, E., & Griva, E. (2021). "Listen to my story, play and interact": Greek preschool children learning English in a digital environment. *Research Papers in Language Teaching and Learning*, 11(1), 124–137.
- Λαός, Δ. (2025). Η αξιοποίηση εργαλείων Τεχνητής Νοημοσύνης στην Προσχολική και την Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση. *Culture - Journal of Culture in Tourism, Art and Education*, 5(1), 47-57.
- Lampropoulos, G., & Papadakis, S. (2025). The educational value of artificial intelligence and social robots. In G. Lampropoulos & S. Papadakis (Eds.), *Social robots in education* (pp.1–20). Springer. https://doi.org/10.1007/978-3-031-82915-4_1
- Lesia, K. V., Andrii, V. O., Iryna, K. O., & Nadia, K. O. (2022). Artificial intelligence in language learning: What are we afraid of. *Arab World English Journal*, 8, 262-273. <https://dx.doi.org/10.24093/awej/call8.18>
- Luo, W., He, H., Liu, J., Berson, I. R., Berson, M. J., Zhou, Y. & Li, H. (2024). Aladdin's genie or Pandora's box for early childhood education? Experts chat on the roles, challenges, and developments of ChatGPT. *Early Education and Development*, 35(1), 96-113. <https://doi.org/10.1080/10409289.2023.2214181>
- Meisel, J. M. (2009). Second language acquisition in early childhood. *Zeitschrift für Sprachwissenschaft*, 28(1), 5-34. <https://doi.org/10.1515/ZFSW.2009.002>
- Νικολοπούλου, Κ. (2009). *Οι τεχνολογίες της πληροφορίας και των επικοινωνιών στην προσχολική εκπαίδευση: Ένταξη, χρήση και αξιοποίηση*. Πατάκη.
- Neuman, S. B., & Roskos, K. (1992). Literacy objects as cultural tools: Effects on children's literacy behaviors in play. *Reading Research Quarterly*, 27(3), 203–225. <https://doi.org/10.2307/747792>
- Nikolopoulou, K. (2024). ChatGPT for educational-academic activities: Preschool student teachers' experiences. *Intelligent Technologies in Education*. Advanced Online Publication. <https://doi.org/10.53761/ITED/1.6>
- Nikolopoulou, K., Akriotou, D., & Gialamas, V. (2019). Early reading skills in English as a foreign language via ICT in Greece: Early childhood student teachers' perceptions. *Early Childhood Education Journal*, 47(5), 597–606. <https://doi.org/10.1007/s10643-019-00950-8>

- Πεντέρη, Ε., Χλαπάνα, Ε., Μέλλιου, Κ., Φλιππίδη, Α., & Μαρινάτου, Θ. (2022). *Πρόγραμμα Σπουδών για την Προσχολική Εκπαίδευση* (2^η έκδοση - Διευρυμένη Έκδοχή). Ι.Ε.Π.
- Stevanović, V., Stevanović, M., Petrović, I., & Jović, M. (2022). ICT assisted English learning in preschool education. In I. Milićević (Ed.), *Proceedings TIE 2022: 9th International scientific conference Technics and Informatics in Education, September 16-18, 2022, Čačak, Serbia* (pp. 391-398). University of Kragujevac. <https://doi.org/10.46793/TIE22.391S>
- Su, J., & Yang, W. (2022). Artificial intelligence in early childhood education: A scoping review. *Computers and Education: Artificial Intelligence*, 3, 100049. <https://doi.org/10.1016/j.caeai.2022.100049>
- Thieme, A. M. M. M., Hanekamp, K., Andringa, S., Verhagen, J., & Kuiken, F. (2022). The effects of foreign language programmes in early childhood education and care: a systematic review. *Language, Culture and Curriculum*, 35(3), 334-351. <https://doi.org/10.1080/07908318.2021.1984498>
- Tsatzali, K., & Beazidou, E. (2023). Suggested practices for developing intercultural communication competences in early English language lessons. *European Journal of Education and Pedagogy*, 4(3), 1-9. <https://doi.org/10.24018/ejedu.2023.4.3.665>
- Yang, W., Hu, X., Yeter, I. H., Su, J., Yang, Y., & Lee, J.C.K. (2024). Artificial intelligence education for young children: A case study of technology-enhanced embodied learning. *Journal of Computer Assisted Learning*, 40(2), 465-477. <https://doi.org/10.1111/jcal.12892>
- Υπουργική Απόφαση Φ.80378/ΓΔ4/2021. *Εισαγωγή της αγγλικής γλώσσας στο πρόγραμμα του νηπιαγωγείου*, Εφημερίδα της Κυβερνήσεως της Ελληνικής Δημοκρατίας (ΦΕΚ Β 3311/26.7.2021).
- Uğraş, H., Uğraş, M., Papadakis, S., & Kalogiannakis, M. (2025). Innovative Early Childhood STEM Education with ChatGPT: Teacher perspectives. *Technology, Knowledge and Learning*, 30, 809-831. <https://doi.org/10.1007/s10758-024-09804-8>
- Uralova, D. (2021). The use of ICT in preschool education while teaching English language. *TJE-Tematics Journal of Education*, 5(1), 100-106. <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.3779250>
- Ψώμος, Π., & Κορδάκη, Μ. (2016). Άμεσα και έμμεσα εκπαιδευτικά οφέλη των ψηφιακών αφηγήσεων. Στο Τ. Α. Mikropoulos, Ν. Papachristos, Α. Tsiara & Ρ. Chalki (Eds.), *Proceedings of the 10th Pan-Hellenic and International Conference "ICT in Education", September 23-25, 2016, Ioannina* (pp. 359-367). ΗΑΙΣΤΕ.
- Wiese, L. J., Patil, I., Schiff, D. S., & Magana, A. J. (2025). AI ethics education: A systematic literature review. *Computers and Education: Artificial Intelligence*, 8, 100405. <https://doi.org/10.1016/j.caeai.2025.100405>

Παράρτημα

Άξονες-ερωτήσεις συνέντευξης

Πρακτικές στη Διδασκαλία Αγγλικών στο Νηπιαγωγείο (χωρίς & με ΤΠΕ)

- E1. Ποιες δραστηριότητες εφαρμόζετε στη διδασκαλία Αγγλικών στο νηπιαγωγείο που δεν περιλαμβάνουν την χρήση τεχνολογίας;
- E2. Ποιες δραστηριότητες εφαρμόζετε στη διδασκαλία Αγγλικών με χρήση ψηφιακής τεχνολογίας;
- E2α. Ποια ψηφιακά/τεχνολογικά εργαλεία χρησιμοποιείτε και πώς τα ενσωματώνετε στις δραστηριότητές σας;

E2β. Πόσο εξοικειωμένος/η νιώθετε με τη χρήση ψηφιακών-τεχνολογικών εργαλείων στη διδασκαλία Αγγλικών;

E3. Ποιες μέθοδοι ή δραστηριότητες θεωρείτε πιο αποτελεσματικές για την ανάπτυξη γλωσσικών δεξιοτήτων στα Αγγλικά;

E4. Πιστεύετε ότι οι φορείς της εκπαίδευσης (π.χ. Υπουργείο Παιδείας, διεύθυνση σχολείου κλπ) σας παρέχουν επαρκή υποστήριξη για τη χρήση τεχνολογίας;

Ανταπόκριση (συμμετοχή, ενδιαφέρον) παιδιών στην Εκμάθηση Αγγλικών

E5. Πώς ανταποκρίνονται τα παιδιά στην διδασκαλία Αγγλικών;

E6. Πώς ανταποκρίνονται τα παιδιά όταν γίνεται χρήση των ΤΠΕ;

Η Τεχνητή Νοημοσύνη στη Διδασκαλία Αγγλικών στο Νηπιαγωγείο

E7. Έχετε χρησιμοποιήσει ποτέ κάποιο εργαλείο ή εφαρμογή που βασίζεται σε Τεχνητή Νοημοσύνη;

E8. Πιστεύετε ότι τα εργαλεία Τεχνητής Νοημοσύνης μπορούν να ενισχύσουν τη διδασκαλία των Αγγλικών στο Νηπιαγωγείο;

E9. Ποιες δυνατότητες και ποιες προκλήσεις θεωρείτε ότι μπορεί να προκύψουν από τη χρήση Τεχνητής Νοημοσύνης στη διδασκαλία των Αγγλικών στο νηπιαγωγείο;

E10. Πώς φαντάζεστε την διδασκαλία αγγλικών στο νηπιαγωγείο στο μέλλον, αν η χρήση της Τεχνητής Νοημοσύνης γίνει πιο διαδεδομένη και προσιτή;

Παρελήφθη: 9.9.2025 Αναθεωρήθηκε: 17.11.2025, Εγκρίθηκε: 18.11.2025